

PATENT VE FAYDALI MODEL KANUNU GEREKÇESİ

GENEL GEREKÇE

Sanayi alanındaki yenilikler (buluşlar), ekonomik büyümenin ana faktörlerindedir. Buluşlar, genel olarak yeni ürünlerin ve yeni usullerin bulunması ve geliştirilmesi ile bunların ekonomiye yansımaları sağlayan gelişmeler olarak kabul edilmektedir.

Buluşların hukuken korunmasını sağlayan patent, teknolojik literatürün bir parçası olduğu gibi önemli bir teşvik aracı da sayılmaktadır. Etkin bir patent sistemi, yaratıcı yetenekleri buluş yapmaya; iş adamlarını da, yapılan buluşları sanayiye uygulamak suretiyle değerlendirmeye teşvik eder. Patent sistemi, sağladığı koruma itibarıyla, üretim faaliyetinin genişletilmesinde fiili ve etkin bir rol üstlenmiştir. Patent, teknolojinin tüm alanlarında ilerleme getirecek araştırma ve geliştirme faaliyetinin oluşmasını teşvik eden ve teknik bilginin yayılmasında birinci derecede rol oynayan etkenlerdendir. Ayrıca, patent hakkının korunması ülke içinde ekonomik büyümeyi beraberinde getirmekte ve teknoloji üretimi ve transferine uygun zemin hazırlamaktadır.

Teknik gelişmenin, sadece ekonomik gelişmeye çok büyük katkılar sağlayan önemli buluşlarla sağlanacağı söylenemez. Bunun yanında, üretimi arttıran, kolaylaştıran veya kalitesini yükselten küçük buluşların da teknik gelişime önemli katkıları olduğu bilinmektedir. Hem zaman hem de masraf açısından daha elverişli olan faydalı model sistemi de bu tür buluşların korunması amacına hizmet etmektedir.

Patent ve faydalı model korumasına aynı kanunda yer verilmiştir. Bunun nedeni, gerek faydalı modelin ve gerekse patentin aynı amaca hizmet etmesi, hukuken aynı etkiye sahip olması ve patent hakkı ile ilgili bir çok hükmün, özelliği ile çelişmediği ölçüde faydalı modele de uygulanmasıdır.

Patent ve faydalı model hakkının da içinde yer aldığı fikri ve sınai haklar alanındaki düzenleme ve uygulamalar, ülkeler arasındaki ekonomik ve hatta politik ilişkilerle ilgili kararları etkileyen önemli faktörlerdendir. Özellikle sanayi ülkeleriyle ve Avrupa Birliği ile olan ekonomik ve ticari ilişkilerin uyumlu bir şekilde yürütülmesinde fikri ve sınai haklar alanındaki ulusal mevzuatın ve uygulamanın önemli bir yeri olduğu açıktır.

Patent ve Faydalı Model Kanunu hazırlanırken, kanunun, bir yandan Türkiye'nin gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun ve daha iyi işleyebilecek bir sistemin oluşturulmasına hizmet etmesi, öte yandan da taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalara uyumlaştırılması amaçlanmıştır. Özellikle Avrupa Patent Sözleşmesine katılımımız ile 551 Sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin bazı hükümlerinin değiştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bununla birlikte sınai mülkiyet hakları konusunda dünya konjonktüründeki gelişmelere paralel olarak AB mevzuatı, Patent Kanunu Anlaşması, Patent İşbirliği Anlaşmasında yapılan düzenlemelere ve Dünya Ticaret Örgütü Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşmasına uyum sağlamak ve uygulamada görülen aksaklıkları gidermek amacıyla çeşitli ülkelerin ulusal mevzuatlarından da yararlanılarak kanunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Kanunda yapılan en önemli düzenlemelerden biri, AB müktesebatına uyum çalışmaları çerçevesinde hazırlanan Ulusal Programa uygun olarak, biyoteknolojik buluşlarla ilgili kapsamlı yasal bir düzenlemenin yapılmış olmasıdır.

Kanundaki bir diğer önemli düzenleme, incelemesiz patent sisteminin kaldırılmış olmasıdır. Bunun nedeni, 551 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlükte olduğu sürede bu sistemin uygulamada sakıncalar doğurduğunun açıkça görülmesi ve kısa sürede elde edilen ve düşük maliyetli bir sistemin zaten faydalı model koruması ile sağlanmış olmasıdır.

Yine kanunda yapılan önemli bir düzenlemeyle patente üçüncü kişiler tarafından yapılacak itiraz, patent verilmesinden sonraki bir sürece alınmış, henüz patent verme prosedürü tamamlanmadan bir itiraz yapılmasının önüne geçilmiş ve Enstitünün vermiş olduğu bir karara itiraz edilmesi sağlanmıştır. Böylece yeni düzenlemeyle, başvuru ile ilgili işlemler devam ederken üçüncü kişilerin başvuru ile ilgili görüşlerini bildirebilmesi, patent verilme kararından sonra ise koruma kapsamını oluşturan nihai metne itiraz edebilmeleri sağlanmıştır. Bu düzenleme Avrupa Patent Sözleşmesine uyum sağlanmasında da önemli bir adım olmuştur.

Kanunda “hakların yeniden tesisi” ile ilgili yasal bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile verilen sürelerle tüm itina gösterildiği halde istek dışında uyulmadığı zaman kaybolan hakların yeniden verilmesi suretiyle başvuru ve patent sahiplerinin mağduriyetinin giderilmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca, faydalı model sisteminde yapılan değişiklik ile faydalı modele itiraz etmek isteyen üçüncü kişilerin de araştırma talebi yapabileceği hükmü getirilmiştir. Bu düzenlemenin amacı, faydalı model sisteminin avantajı olan kısa sürede ve düşük maliyetle koruma elde edilmesi amacına aykırı olmayacak şekilde daha sağlam bir hak verilebilmesinin sağlanmasıdır. Böylece, mahkemelere faydalı modellerle ilgili gidecek davalar azalacak, bu tür itirazlar Enstitü nezdinde de değerlendirilebilecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile, bu Kanunun amaç ve kapsamı belirlenmektedir.

MADDE 2- Madde ile, Kanunda geçen ve açıklanmasına ihtiyaç duyulan ibareler tanımlanmaktadır.

MADDE 3- Madde ile, bu Kanun kapsamındaki hükümlerden yararlanacak kişiler açıkça belirlenmektedir.

MADDE 4- Madde ile, Anayasanın uluslararası anlaşmaların geçerliliği hakkındaki hükmüne uygun bir düzenleme yapılmaktadır.

MADDE 5- Patentler teknolojinin her alanındaki buluşlar için verilmektedir. “Teknolojinin her alanı” ifadesinin kullanılması teknolojinin hızla ilerlemesi nedeni ile ileride oluşabilecek bilgisayar destekli teknik etkiler oluşturan yeni sistemler gibi yeni teknik alanların da koruma kapsamına alınabilmesi amacına yöneliktir.

Bu madde hükümlerine göre, özellikle aşağıda sayılan konular dünyadaki bütün patent sistemlerinde olduğu gibi burada da buluş sayılmadıkları için patent verilerek korunacak nitelikte kabul edilmez:

Keşifler doğada var olan ancak henüz bilinmeyen nesnelere veya olayların ortaya çıkarılmasıdır ve patentlenemez. Ancak keşfedilen bir maddenin teknik bir problemin çözümünde kullanılması patent konusu olabilir. Örneğin, bilinen bir maddenin mekanik şoklara dayanıklı olduğunun bulunması bir keşiftir ve patentlenemez. Ancak, demiryolu traverslerinin bu maddeden imal edilmesi bir buluştur ve patentlenebilir.

Bilimsel teoriler keşiflerin daha genel bir şeklidir ve aynı kural burada da uygulanır. Teknik bir kuralı ifade etmedikleri için buluş değildir. Örneğin, yarı iletkenlikle ilgili fiziksel bir teori patentlenemez ancak yeni yarı iletken cihazlar ve bunların üretimine ilişkin usuller patentlenebilir.

Matematiksel yöntemler de soyut veya yalnızca akılla ilgili yöntemler olduğundan patentlenemez. Örneğin, bölme işleminin kısa yoldan yapılmasına ilişkin bir yöntem patent verilmez. Bu tür bir hesaplama yapan cihaz patentlenebilir.

Zihni faaliyetler, iş faaliyetleri veya oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemlerde müşterek olan husus teknik bir faaliyet ile ilgili bilgi vermemiş olmalarıdır. Bu nedenle patentlenemezler. Örneğin, yabancı dil öğrenimi veya bulmaca çözümü için geliştirilen yöntemlere patent verilemez. Bununla beraber bir oyunun oynanması için geliştirilen cihazlar patentlenebilir.

Son zamanlarda patent verilmesi konusunda en çok tartışılan konulardan birisi de bilgisayar programlarıdır.

Bilgisayar programı, kavram olarak bir bilgisayarın işletilmesi ile ilgili talimatları kapsar. Problem veya sistem analizi, program akış planı, kodlama aşamaları itibarıyla bilgisayar

programı patent korumasından yararlanamaz. Bununla birlikte bilgisayar programlarının Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki korumadan yararlanması mümkündür.

Ancak, bir bilgisayar programı bir cihaz ile birlikte patent korumasına hak kazanabilmektedir. Örneğin, kelime işlem programları tek başına patenlenemez ancak bir bilgisayar programı ile trafik ışıklarının kontrolünün sağlanması patentlenebilir.

Estetik niteliği olan eserler, insan gözüne ve zevkine hitap eden sanatsal değer taşıyan estetik dış görünüm düzenlemeleridir. Teknik olmayan özelliklere sahip ve yorumu subjektif değerlendirmeler gerektiren bu eserlere patent verilmez. Örneğin, resim, heykel, mimari çizimler patentlenemez. Bununla beraber estetik yaratmaların gerçekleştirilmesinde kullanılan cihaz veya yöntemlere patent verilebilir. Örneğin, bir kumaş üzerindeki desene patent verilmezken bu deseni kumaşa uygulayan cihaz veya yöntem patentlenebilir.

Bununla birlikte estetik niteliği olan yaratımlar da Türk Patent Enstitüsünün çalışma alanı içinde olan endüstriyel tasarım tescili ile korunabilirler.

Bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, sunulması ve iletilmesi ile ilgili teknik yönü bulunmayan yöntemler teknik nitelik taşımayan usuller oldukları için patentlenemezler. Örneğin, internette sunulan bilgiler patent konusu olmazken bu bilgileri sunmada yardımcı olan cihazlar patentlenebilir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, ikinci fıkrada sayılan konular için münhasıran koruma talep edilmesi halinde bu konuların patent koruması kapsamı dışında kalacakları belirtilmektedir. Örneğin bir bilgisayar yazılımı patent korumasına hak kazanan bir cihazın çalışması ile ilgili ise, bu cihaz ile birlikte koruma talep edilmesi halinde patent korumasına hak kazanmaktadır.

MADDE 6- 6 ncı maddenin (a) bendinde, ticari kullanımı kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı buluşların patent verilerek korunamayacağı hükme bağlanmıştır. "Kamu Düzeni" ve "Ahlaka Aykırılık" kavramları, genel hukuk kavramları olarak seçilmiş olup, hukukumuzda geçerli olan kurallar çerçevesinde yorumlanarak anlam kazanacaktır.

Bir kanun hükmüne aykırılığın, aynı zamanda kamu düzenine aykırılık anlamına gelmediği bilinmektedir. Ancak, kanun hükmüne aykırılık, aynı zamanda örgütlü kamu yaşamını da muhtemelen tehdit edecek ise, kamu düzenine aykırılığı beraberinde getirir.

Maddenin (b) bendinde, canlıların patentlenebilirliğine dair sınırlar çizilmiştir. Biyoteknoloji alanındaki çalışmalar yüksek maliyetli ve uzun solukludur. Bu nedenle, biyoteknolojik buluşların patentle korunarak desteklenmesi gereklidir. Ancak, bu alanda ortaya çıkarılan gelişmelerin her zaman buluş niteliği taşıması, örneğin buluş basamağını içermemesi ya da keşif olması, patent kapsamı dışında bırakılmasını gerektirmektedir. Bitki çeşitleri, modern biyoteknolojik yöntemlerin yanı sıra, geleneksel yöntemlerle de elde edilebilmekte ve ülkemizde 5042 Sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun ile korunmaktadır. Hayvan ırkları için de, 4631 Sayılı Hayvan Islah Kanunu yürürlüktedir. Bu nedenlerle, buluş niteliği taşımasına karşın geliştirilen bir bitki çeşidi ya da hayvan ırkı, çifte koruma sağlanmaması amacıyla patent kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca, bunların üretiminde kullanılan esas olarak biyolojik işlemler, yani çaprazlama ya da seçme gibi tamamen doğal süreçler, buluş niteliği taşımadığından patent kapsamının dışındadır. Öte yandan, TRIPS'in 27 nci maddesinin 3 üncü fıkrasının (b) bendine uygun olarak

mikrobiyolojik işlemler ve bunun sonucunda elde edilen ürünlere bir istisna getirilmiş; bu konudaki gelişmelere patent koruması sağlanmıştır.

6 ncı maddenin (c) bendinde, insan veya hayvan vücuduna uygulanacak cerrahi dahil tüm tedavi yöntemleri ile insan ve hayvan vücuduna uygulanacak teşhis yöntemlerinin patent verilerek korunamayacağı hükmü getirilmiştir. Burada amaçlanan kamu sağlığının korunmasıdır. Bu istisna, TRIPS'in 27 nci maddesinin 3 üncü fıkrasının (a) bendinde verilen patentlenebilirliğin istisnaları kapsamında olduğundan uluslararası anlaşmalarla da uyumludur.

MADDE 7- Madde ile, patent verilerek korunabilirliğin şartlarından biri olan yeniliğin tanımı yapılmaktadır. Buluşta "evrensel, mutlak" yenilik aranmaktadır. Böylece önceden kamunun bilgisine herhangi bir şekilde ulaşılmış bilgi ile ilgili patent başvurusu yapma fırsatçılığı önlenmek istenmiştir.

"Tekniğin bilinen durumu" kavramı, yenilik kavramına açıklık getirmek için öngörülmüştür. Tekniğin bilinen durumu, kamunun erişimine açık olan doğrudan veya dolaylı yazılı veya sözlü bilgi ile kullanılan, üretilen veya satılan ürün olarak tanımlanır. Tekniğin bilinen durumuna ait olmayan buluş yeni sayılır.

7 nci maddenin üçüncü fıkrasında, patent başvurusu tarihinde veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve patent başvurusu tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içeriklerinin de tekniğin bilinen durumuna dahil olduğu hükmü getirilmiştir. Böylece, başvurunun yapıldığı tarihte, önceki başvuru henüz yayınlanmasa dahi, önceki tarihli başvuru sahibinin başvurusunda belirttiği teknik fikrin, başkası adına korunması önlenmek istenmiştir. Burada bahsedilen ulusal patent ve faydalı model başvurularına, uluslararası ve bölgesel anlaşmalar yolu ile yapılan başvurular ile patent ve faydalı model belgeleri de dahildir.

Maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında, bilinen madde veya terkiplerin hangi koşullarda tıbbi ürün olarak patentlenebileceği açıklanmıştır.

Dördüncü fıkarda, bilinen herhangi bir madde veya terkip, tekniğin bilinen durumuna dahil olmayan bir tıbbi yöntemde kullanıldığında, bu madde ve terkinin patentlenebileceği hükmü getirilmiştir.

Beşinci fıkarda, tıbbi kullanımı bilinen herhangi bir madde veya terkip, tekniğin bilinen durumuna dahil olmayan özel bir tıbbi yöntemde kullanıldığında, bu madde ve terkinin patentlenebileceği hükmü getirilmiştir.

Bu düzenlemenin amacı, insan ve hayvan sağlığı konusunda yeni ilaç aktif maddelerini patentlemenin yanı sıra, yapılan diğer araştırma ve geliştirme faaliyetlerini de teşvik ederek, mevcut kimyasalların ve ilaçların yeni tıbbi alanlarda kullanılabilmesi için yapılan çalışmalarını desteklemektir.

MADDE 8- Uluslararası uygulamalara paralel olarak, başvuru tarihinden veya varsa rüçhan tarihinden önceki altı ay içinde, buluş konusu ile ilgili açıklama yapılmış olmasının buluşa patent verilmesini etkilemeyeceği bu maddede hükme bağlanmıştır.

Başvuru sahibi veya onun yasal selefinin iradesi dışında yapılan bir açıklama veya başvuru sahibi veya onun yasal selefinin buluşu yönetmelikte tanımlanan resmi veya resmi nitelikte sayılan bir uluslararası sergide teşhir etmesi, buluşun yenilik özelliğini kaybettirmeyecektir. Böylece başvuru sahibinin, başvuru tarihinden önce düzenlenen uluslararası bir sergide buluşunu tanıtmaya imkanı engellenmemiş olacaktır.

MADDE 9- Buluş, ilgili olduğu teknik alandaki bir uzman tarafından tekniğin bilinen durumundan kolayca çıkarılamayan bir faaliyet sonucu gerçekleşmişse, patentlenebilirliğin diğer bir koşulu olan "buluş basamağı" kriterini sağladığı kabul edilir. Bu koşulun varlığını belirlemede, önceden genel bir ölçü verilemeyeceği için, bunu belirleme görevi, uygulama ve mahkeme kararlarına düşmektedir.

Maddede yer alan "teknik alandaki uzman" ile, tekniğin ilgili alanında genel bilgiye sahip ve tekniğin bilinen durumundaki her şeye erişebilen, rutin araştırma ve uygulamaları yapabilme kapasitesine sahip, buluş yapma yeteneği olmayan dikkatli bir uygulayıcı kastedilmektedir.

Tekniğin bilinen durumu 7 nci maddenin üçüncü fıkrasında tanımlanan dokümanları da kapsıyor ise, bu dokümanlar buluş basamağının olup olmadığına karar verilmesinde dikkate alınmaz.

MADDE 10- Patentlenebilirliğin bir diğer koşulu olan "sanayiye uygulanabilir olma" kriteri, buluşun tarım dahil, sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir veya kullanılabilir olması ve genel olarak sınai türde bir faaliyete elverişli olması veya buna imkan vermesi anlamındadır.

MADDE 11- Maddenin ilk fıkrasında, patent hakkından yararlandırmada, buluşun gerçekleştirildiği yer, ilgili olduğu teknik alan ve üretim yerinin dikkate alınmayacağı hükmüne bağlanmıştır.

Buluş, fikri bir faaliyetin ürünü olduğu için, buluş sahibi gerçek kişidir. Tüzel kişiler buluş sahibi olamaz. Buluş sahibi olmayan kişi buluş üzerindeki hakkı, devir yoluyla alabilir, yani aslen orijinal bir kazanım söz konusu değildir. Maddede "gerçek buluş sahipliği ilkesi"nden hareket edilerek, patent hakkının ilke olarak buluşu yapana ait olduğu kabul edilmiştir. Bu hak, buluşu yapanın kişilik hakkı saklı kalmak kaydıyla devri mümkün bir haktır.

"Müşterek Buluş Sahipleri", hiç birinin önceliği olmaksızın, ortak bir fikri faaliyete katılarak buluş fikrine varmada, yaratıcı katkıda bulunmuş kişilerdir. Müşterek buluş sahiplerinin, buluşla ilgili olarak birbirlerine karşı hukuki durumları sözleşmeyle düzenlenmiş olabilir. Aksi halde, Medeni Kanundaki müşterek mülkiyete (paylı mülkiyete) ilişkin hükümler uygulanır.

Aynı buluşun birbirinden bağımsız birden çok kişi tarafından gerçekleştirilmesi halinde, buluş için patent hakkı, başvuruyu önce yapana aittir. Ancak, önceki başvuru sahibi başvurusunu yayımlanmadan geri alırsa veya başvuru yayımlanmadan reddedilirse, sonraki başvuru sahibinin hakkı yeniden doğar.

MADDE 12- Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında hak sahipliği iddiasının Enstitü nezdinde talep edilemeyeceği ancak, bu konuda yetkili mahkemede dava açılacağı hükmü getirilmiştir.

Patentin verilmesinden önceki aşamada, patent hakkının gerçek sahibinin açtığı dava, hakkın tespitine yöneliktir.

Bu davanın davacı lehine kesinleşmesi halinde, kararın kesinleşme tarihinden itibaren üç ay içinde, davacının:

a- Patent başvurusunun kendi başvurusu olarak kabul edilmesini ve işlemlere devam edilmesini veya,

b- Önceki başvuru geçersiz sayılarak, aynı buluş için, önceki başvurunun başvuru tarihinden geçerli olmak üzere ve varsa rüçhan hakkından yararlanarak yeni bir başvuruda bulunmayı veya,

c- Başvurunun reddedilmesini

Enstitüden talep etme hakkı vardır. Bunlardan birini talep etmediği takdirde, başvuru geri çekilmiş sayılır.

Maddenin son fıkrasında, hak sahipliği ile ilgili davanın devamı süresince, hakkın doğduğu başvurunun davalı tarafından geri alınması engellenerek, davacının davayı kazanması halinde talep edebileceği hakların yok edilmesini önlemek amaçlanmıştır.

MADDE 13- Patent, 11 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen gerçek hak sahibinden başkasına verilmişse, 11 inci maddeye göre hak sahibi olan kişi, diğer hak ve talepleri de saklı kalmak şartıyla, patentin kendisine devir edilerek, haklılığının tanınmasını isteme hakkına sahiptir. Devir ve temlik niteliğinde olan bu dava, "aynı" nitelikte kabul edildiği için, özel hukuktaki "istihkak" davasına benzer ve patent hukuku literatüründe bu bakımdan "patent istihkak davası" olarak anılır. Gerçek hak sahibinin, genel hükümlere göre, talep edebileceği sebepsiz zenginleşme, haksız fiil ve benzeri gibi hukuki nedenlerden doğan tazminat talepleri saklıdır.

Patent üzerinde müşterek hakkın varlığı söz konusu ise, dava müşterek hakkın tanınmasına yönelik olacaktır. Bu durumda Medeni Kanunun müşterek mülkiyete ilişkin hükümleri uygulanır.

Maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen dava açma süresi, patentin verildiğine ilişkin ilandan itibaren başlar. Gerçek hak sahibinin varlığından habersiz olarak patent almış iyi niyetli kişilerin, patent konusu buluş için yapabilecekleri ciddi yatırımlar göz önüne alınarak, bu kişilerin zarar görmesini önlemek amacıyla dava açma süresi iki yıl ile sınırlandırılmıştır. Ancak, kötü niyet halinde patentin süresinin bitimine kadar dava açılabilen hükmü getirilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası, dava sonuçlarının sicile işlenmesi ile ilgili tedbir niteliğinde bir hükmü içermektedir.

MADDE 14- 13 üncü madde hükmüne göre açılan dava sonucunda gerçek hak sahipliğini elde etmiş kişi, patentin sağladığı tüm haklara sahip olduğundan, bu patentle ilgili daha önce üçüncü kişilere tanınan lisans ve diğer haklar sona erer.

Bununla birlikte madde, "iyi niyet" halinde, sonradan gerçek patent sahibi olmadığı anlaşılan kişiye veya bu kişiyle lisans anlaşması yapmış olan üçüncü kişiye, "inhisari olmayan lisans" verilmesini talep etme hakkı vermektedir. Gerçek hak sahibinin belli olmasından önce, buluşu kullanmak için çeşitli yatırımlar ve harcamalar yapmış olan önceki hak sahibi veya bu kişiden lisans alan diğer kişilerin zarar görmesini önlemek amacıyla böyle bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeye uygun olarak verilecek bir lisansta, süre ve koşullar, gerçek hak sahibinin çıkarları göz önüne alınarak makul tutulmalıdır.

MADDE 15- Paris Sözleşmesinin 3 üncü mükerrer 4 üncü maddesinde, buluşu yapanın patentte adının belirtilmesi hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Maddede, Paris Sözleşmesinin bu maddesinin de ötesine geçilerek, daha belirgin bir ifadeyle, buluşu yapanın bu konudaki hakkını, başvuru sahibi veya patent sahibine yönelik olarak ileri sürebileceği açıkça belirtilmektedir.

Bu hüküm, buluş nedeniyle şahsiyet hakkına ilişkindir.

MADDE 16- Bu madde hükmüne göre, patentin geçerlilik süresi, TRIPS Anlaşmasının 33 üncü maddesine uygun olacak şekilde yirmi yıl olarak düzenlenmiştir ve bu süre uzatılmaz.

MADDE 17- Bu madde hükümleriyle patent başvurusunun veya patentin sağladığı hakkın kapsamı düzenlenmiştir.

Patent sahibinin buluşu gerçekleştirmek için yapmış olduğu çalışmalarını ve harcamalarını telafi etmesini ve ticari kazanç elde etmesini sağlamak için, koruma süresi boyunca tüm ticari çıkarlarının korunması amaçlanmıştır. Bu nedenle, üçüncü şahıslara (a) ve (b) bentlerindeki sınırlamalar getirilmiştir.

MADDE 18- Madde, patent konusu buluşun uygulanmasını mümkün kılan unsurların veya araçların üçüncü kişiler tarafından, buluşu kullanmaya yetkili olmayan kişilere verilmesinin önlenmesi ile ilgili hükümleri düzenlemiştir.

Patent konusu ürünün parçalarının üretilmesi de, sonuçta parçaların birleşimi ile patent konusu ürün meydana geleceğinden üretim fiili kapsamında değerlendirilmelidir. Ancak, patent konusu ürünün parçalarının bu kapsamda değerlendirilebilmesi için iki hususu dikkate almak gerekir. Birincisi, parçaların bağımsız olarak üretilmesi ve ticarete sunulması mümkün olmalıdır. İkincisi, parçaların patent konusu ürünü oluşturmak için özellikle üretildiğinin aşikar olması ya da üçüncü kişilerin bu parçaların patent konusu buluşu uygulamaya koymak için yeterli olduğunu bilmeleri gerekir.

Söz konusu önleme yetkisinin kullanılması için, üçüncü kişilerin, unsurların veya araçların buluşu uygulamaya yeterli olduğunu ve bu amaçla kullanılacağını bilmeleri veya bu durumun yeterince açık olması hallerinin varlığı gerekmektedir.

Patent unsurlarının veya araçlarının piyasada kolayca ulaşılabilir olması durumunda ise, maddenin birinci fıkrası hükmünün uygulanabilmesi, fiili yapanın üçüncü kişilerce tahrik edilmiş olması şartına bağlanmıştır.

Maddenin son fıkrası hükmüne göre, sınav ve ticari amaç taşımayan fiilleri, deneme amaçlı fiilleri veya eczanelerde seri üretim olmadan hazırlanan ilaçlara ilişkin fiilleri yapanlar, patenti kullanmaya yetkisi olmayan kişiler olarak değerlendirilmezler.

MADDE 19- Bu madde ile patentin sağladığı hakların kapsamının sınırları düzenlenmiştir.

Maddenin (a) bendinde, üçüncü kişilerin sınai ve ticari amaç taşımaksızın patenti kişisel amaçlarla kullanmaları, patent sahibinin ticari çıkarlarını etkilemeyeceği için, kapsam dışı bırakılmıştır.

Maddenin (b) bendinde, ruhsatlandırma için gerekli olanın dışındaki seri üretimin yapılmaması, depolanmaması ve satışa sunulmaması koşuluyla, jenerik ilaçların ruhsat işlemleri için gerekli test ve deneylerde patentli ilaçların kullanılabileceği hükmü getirilmiştir. Böylece, patentin koruma süresi sonunda, ruhsatlandırma işlemleri önceden sonuçlanmış olan jenerik ilaçların piyasaya çıkış süresinin kısaltılması mümkün olacaktır. Ayrıca, patent konusu buluşlarla ilgili deneme amaçlı fiiller de, teknolojik gelişmelere katkıda bulunabileceği gerekçesiyle, patentle sağlanan hakkın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Maddenin (c) bendinde, kişiye özel reçetede yer alan bir ilacın seri üretim olmaksızın eczanede hazırlanması ve bu ilacın kullanılması da, patentle sağlanan hakkın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Maddenin (d) bendi, Paris Sözleşmesi hükümleri göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir.

Maddenin (e) bendinde ise, 7/12/1944 tarihli Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşmasının 27 nci maddesi hükmü göz önüne alınmıştır.

MADDE 20- Paralel ithalatın ülkemizde doğuracağı olumsuzluklar göz önünde bulundurularak maddede, patent sahibi tarafından veya onun izni ile Türkiye’de satışa sunulmuş patentli ürün üzerindeki patent hakkının tüketilmiş sayılması ile ilgili düzenleme yapılmıştır.

MADDE 21- Bu madde, ön kullanım hakkını düzenlemektedir. Maddenin birinci fıkrasına göre, buluş, 8 inci maddede belirtilen açıklamanın yapıldığı tarih ile patent başvurusunun yapıldığı tarih veya varsa rüçhan tarihi arasındaki sürede iyi niyetli kişiler tarafından kullanılmakta ise, buluş sahibinin, söz konusu kullanımı önlemeye hakkı olmayacaktır. Ancak, bu kullanım sınırsız olmayıp sadece işletmenin makul ihtiyaçlarının giderilmesi ölçüsünde olabilecektir. Ayrıca, söz konusu kullanma hakkının, ancak işletme ile birlikte devir edilebileceği aynı fıkra düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası patent ile ilgili ön kullanım hakkı verilmiş kişiler tarafından piyasaya çıkarılan ürünlere, 20 nci madde hükmünün uygulanmayacağı ile ilgilidir. Ön kullanım hakkına sahip kişilerin böyle bir kullanımı durumunda piyasaya çıkan ürünler, patent sahibinin hakkını tüketmeyecektir.

MADDE 22- Maddede, patentin ve patente konu olan buluşun kullanımının yasalara veya genel ahlaka veya kamu düzenine veya genel sağlığa aykırı olmama ve kanuni yasaklama ve sınırlamalara tabi olma zorunluluğu göz önüne alınarak, söz konusu kullanıma ilişkin sınırlar getirilebileceği belirtilmektedir. Örneğin, teknolojik gelişmeler ve yenilikler teşvik edilirken aynı zamanda sürdürülebilir bir rekabet ortamının sağlanması ve patentin sağladığı hakların kullanımının rekabet ortamını engellememesi gerekmektedir. Bununla birlikte, iyi niyetli kullanım durumunda bu hüküm rekabet kurallarının bu Kanun ile hak sahibine verilen hak ve yetkilerin sınırlandırılması anlamına gelmeyecektir.

MADDE 23- Konusu tekel mevzuatına tabi olan bir buluş için patent verildiğinde, tekel sahibinin buluşu kullanabilmesi için, patent sahibinden izin alması gerekir. Madde, bu gibi durumlarda, kullanım hakkına ilişkin koşulları düzenlemektedir.

MADDE 24- Maddede, patent başvurusunun yayımlanmasının etkileri düzenlenmiştir. Patent başvurusunun yayımlanmasıyla, patentlere sağlanan koruma, yayın tarihinden başlamak üzere başvurulara da geçici olarak sağlanmaktadır. Böyle bir geçici koruma sağlamanın amacı, başvuru yayımlanarak üçüncü kişilerin bilgisine sunulduğundan başvuruya karşı olası ihlal ve tecavüzlere karşı başvuru sahibinin haklarını korumaktır.

Maddenin ikinci fıkrası, patent başvurusu veya kapsamından haberdar edilen kişilere karşı, yayından önce de başvuru sahibinin haklarının korunacağı hükmünü düzenlemektedir. Böyle bir düzenlemenin nedeni, birinci fıkrada olduğu gibi, yayından önce başvurudan haberdar edilmiş kişilerin olası ihlal ve tecavüzüne karşı başvuru sahibinin haklarını korumaktır.

Maddenin son fıkrasında ise, geri çekilen, geri çekilmiş kabul edilen veya reddedilen başvurular için geçici korumanın hiç doğmamış sayılacağına ilişkin bir hüküm düzenlenmiştir. Bu fıkradaki düzenlemenin gerekçesi, patent verilmesi ile sonuçlanmayan bir başvuru için, başvuru sahibinin geçici koruma hakkını kullanarak üçüncü kişileri engellemesi durumunda, üçüncü kişilerin uğramış olabileceği haksız yaptırımların telafi edilebilmesidir.

MADDE 25- Maddenin birinci fıkrasında, patent başvurusu veya patentin sağladığı korumanın kapsamının, patent istemleriyle belirleneceği düzenlenmiştir. Ayrıca, tarifname ve resimlerin, koruma kapsamı belirlenirken, istemlerin yorumlanmasında kullanılacağı da bu fıkrada düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, koruma kapsamının belirlenmesinde istemlerin nasıl yorumlanacağına dair hüküm getirilmiştir. Buna göre, istemlerde, tarifnamede ve resimlerde kullanılan kelimeler, katı bir şekilde, kelimesi kelimesine tanımlanmış hali ile anlaşılacaktır. Bununla birlikte, istemlerin sadece kılavuz görevi gördüğü ve gerçek koruma kapsamının tarifname ve resimlerin o konudaki uzman bir kişi tarafından değerlendirilmesiyle patent sahibinin tasarladığı noktaya kadar genişleyebileceği anlamı da çıkartılmayacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, koruma kapsamının üçüncü kişiler için bir kesinlik ifade edecek, patent sahibi için de adil bir koruma sağlayacak şekilde yorumlanacağı düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası, patent başvurusunun veya patentin sağladığı koruma kapsamının hangi istemler üzerinden belirleneceğini düzenlemektedir.

Maddenin beşinci fıkrası, koruma kapsamının belirlenmesinde istemlerde belirtilen unsurların yanında, bu unsurlarla aynı işlevi gören ve bu işlevi aynı şekilde gerçekleştirip aynı sonucu ortaya çıkaran eşdeğer unsurların da dikkate alınacağını hükme bağlamıştır.

Maddenin son fıkrası, koruma kapsamının belirlenmesinde, istemlerin, sadece buluşun işlev veya sonuçlarının örnekleri veya buluşun bir düzenlemesinin örnekleri ile sınırlandırılmayacağı hükmünü getirmiştir. Özellikle, ürün veya usulün sahip olduğu ilave özelliklerin patentte açıklanan örneklerde bulunmaması, bu örneklerde bulunan özellikleri

kapsamaması veya bu örneklerde belirtilen her amaç veya özelliği gerçekleştirememesi hallerinde, ürün veya usul, istemler ile sağlanan koruma kapsamının dışında tutulmaz.

MADDE 26- Maddenin birinci fıkrası, bir patent başvurusunda; başvuru dilekçesi, tarifname, istemler ve varsa resimler ile özetin bulunması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, başvuru ücretinin miktarı, ödenme süresi ve koşullarının Yönetmelikle belirlenerek, bu koşullara uygun olarak başvuru ücreti ödenmeyen başvuruların geri alınmış kabul edileceği hükmü getirilmiştir.

Patent ile ilgili konular uluslararası nitelikte olduğundan ve Türk vatandaşlarının yanında, Paris Sözleşmesi veya DTÖ Anlaşmasına üye ülkelerin vatandaşları ile karşılıklılık ilkesini uygulayan ülkelerin vatandaşları da bu Kanunla Türk vatandaşlarına tanınan haklara aynen sahip olduklarından, yapılacak başvurularda bu ülkelerin resmi dillerinden birinde hazırlanmış tarifname, istemler ve varsa resimlerin verilebilmesi imkanı tanınmıştır. Yabancı dilde verilen bu belgelerin Türkçe çevirilerinin, Yönetmelikte belirtilen süre ve diğer koşullara uygun olarak verilmesi gerektiği yine bu fıkrada hükme bağlanmıştır. Bu koşullara uygun olarak Türkçe çevirilerin verilmemesi halinde başvuru geri alınmış sayılacaktır.

MADDE 27- Patent başvurularında, başvuru tarihi, patent hakkının başlangıcını belirleyeceği için çok önemlidir. Bu maddede, Yönetmelikte belirtilen koşulların yerine getirilmesi ile başvuru tarihinin alınabileceği hükme bağlanmıştır. Bu koşullar, Kanunun esnekliğini artırmak için, patent istendiğini gösterir bir talep, başvuru sahibini tanımlayan ve onunla iletişim kurulmasını sağlayan bir bilgi ve herhangi bir dildeki tarifname alındığında bir başvuru tarihi verilmesi gerektiğini belirten Patent Kanunu Anlaşmasına (PLT) uygun olarak Yönetmeliğe aktarılmıştır.

MADDE 28- Bu madde, buluşu yapan veya yapanların, başvuruda belirtilmesi ile ilgilidir. Bu hüküm, 15 inci maddedeki, "buluşu yapan veya yapanların, buluşu yapan veya yapanlar olarak tanınmasını isteme hakkı vardır" hükmüne dayanmaktadır. Ancak, buluş sahibi isminin gizli tutulmasını yani isminin üçüncü kişilerce bilinmesini engellemek için Enstitüden gerekli tedbirleri almasını isteyebilir. Ancak bu talebini, başvurunun yayımlanması için yapılan teknik hazırlıklardan önce yapması bu hakkı sağlayabilecektir. Aksi takdirde, buluş sahibinin adı yayımlanmış olacağı için gizli tutulması mümkün olmayacaktır.

Bu maddenin bir diğer hükmü ise, başvuru yapanın, buluşu yapan olmaması veya buluşu yapanın birden çok kişi olması hallerinde, patent hakkının bu kişi veya kişilerden ne şekilde elde edildiğinin açıklanmasının gerektiği ile ilgilidir.

MADDE 29- Buluşun bütünlüğü ile ilgili bu madde hükmünün amacı, farklı konulardaki buluşların, tek bir başvuru kapsamında bulunmasını önlemektir.

Bir patent başvurusu tek bir buluşla ilgili olmalıdır. Bununla birlikte, bir ana buluş fikrini oluşturacak şekilde birbirlerine bağlı buluşlar grubu da tek bir buluş olarak değerlendirilir.

Örneğin, aşağıdaki istemlere sahip bir patent başvurusu buluş bütünlüğü açısından değerlendirildiğinde:

İstem 1. Kimyasal X maddesi üretimi için bir usul.

İstem 2. X maddesi.

İstem 3. X maddesinin böcek öldürücü olarak kullanılması.

Her üç istemde de ortak teknik özellik X maddesi olduğundan buluş bütünlüğünün olduğu kabul edilir.

Aşağıdaki istemlere sahip diğer bir patent başvurusu ele alındığında:

İstem 1. A özelliği ile tanımlanan bir taşıma bandı.

İstem 2. B özelliği ile tanımlanan bir taşıma bandı.

İstem 3. A ve B özellikleri ile tanımlanan bir taşıma bandı.

Bu örnekte, İstem 1 ile İstem 3 arasındaki ortak teknik özellik A, İstem 2 ile İstem 3 arasındaki ortak teknik özellik B'dir. Ancak, istem 1 ile İstem 2 arasında herhangi bir ortak teknik özellik bulunmamaktadır. Bu nedenle, istem 1 ile 3 arasında ve İstem 2 ile 3 arasında buluş bütünlüğü sağlanmışken, İstem 1 ile İstem 2 arasında buluş bütünlüğü yoktur.

MADDE 30- Patent başvurusunun 29 uncu maddede belirtildiği şekilde buluş bütünlüğüne sahip olmaması durumunda, Enstitü, ilk başvurunun kapsamının aşılması koşulu ile başvuru sahibinden ilk başvurusunu birden çok başvuruya bölmelerini isteyebilir.

Bununla birlikte, yine ilk başvurunun kapsamının aşılması koşulu ile başvuru sahibi işlemleri devam eden başvurusunu Yönetmelikteki koşullara uygun olarak bölebilir.

Bu maddenin ikinci fıkrası, bölünen başvurular için başvuru tarihinin ana başvurunun başvuru tarihi olacağı ve ana başvurunun sahip olduğu rüçhan hak veya haklarının bölünen başvurulara da uygulanacağı hükmünü getirmiştir.

MADDE 31- Bu madde, patent başvurusuna konu olan buluşun açıklanması ile ilgilidir. Başvuru, ilgili teknik alandaki bir uzmanın, başvurudaki açıklamalara göre buluş konusunun uygulamasını sağlayacak yeterlikte, açık ve tam olması gerekmektedir.

Böylece patent sisteminin temel işlevlerinden biri olan teknik bilginin yayılması işlevi yerine getirilmiş olacak ve bu bilgiler sonraki buluşların ortaya çıkmasında kullanılabilir olacaktır.

Ayrıca, buluşun patent başvurusunda yeterince açık ve tam olarak anlatılması, tekniğin bilinen durumunun belirlenmesi ve patentlenebilirlik kriterleri açısından incelenebilmesi için de çok önemlidir.

MADDE 32- İstemler buluşun teknik özelliklerinin anlatıldığı kısımdır.

Patent başvurusunun veya patentin sağladığı korumanın kapsamı istemler ile belirlenir. İstemler, tarifname ve resimler esas alınarak yorumlanır. Bu nedenle istemlerin, sadece patent alınarak korunmak istenen unsur veya unsurları kapsamaması, tarifnameye dayanması, açık ve öz olması gerekmektedir.

MADDE 33- Madde, patent konusu buluşun özeti ile ilgilidir. Teknik bilgi verme amacına hizmet eden özet, başka amaçla ve özellikle korumanın kapsamının belirlenmesi ve tekniğin bilinen durumunun sınırlarının çizilmesinde kullanılamaz.

MADDE 34- Bu madde Paris Sözleşmesinin temel ilkelerinden olan rüçhan hakkı ile ilgilidir.

Rüçhan hakkı, bir ülkenin vatandaşının, kendi ülkesinde veya başka bir ülkede yaptığı patent veya faydalı model başvurusunun, başvuru tarihinden itibaren oniki ay içinde üye ülkelere başvuru yapması halinde, iki tarih arasında üçüncü kişiler tarafından yapılacak aynı konudaki başvuruların, rüçhan hakkından yararlanan başvurunun patent verilebilirlik şartlarını etkilememesi sonucunu doğurur.

Maddenin birinci fıkrasında, ülkemizin de 31.12.1994 tarihinde Dünya Ticaret Örgütüne üye olmasıyla, Paris Sözleşmesine taraf ülkelerin yanında bu Örgüte üye ülkelerin de Türkiye’de rüçhan hakkından yararlanması sağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında, hangi başvuruların rüçhan hakkı doğuracağı tanımlanmıştır. Buna göre, Paris Sözleşmesine taraf veya Dünya Ticaret Örgütüne üye herhangi bir ülkede veya bu devletlerin oluşturduğu ikili ya da çok taraflı anlaşmalar kapsamında yapılan ve başvuru tarihi almaya hak kazanmış her başvuru rüçhan hakkı doğurur.

Maddenin üçüncü fıkrasında rüçhan hakkına temel oluşturan “usulüne uygun başvuru”nun tanımı yapılmış ve bu başvurunun akıbetinin önemli olmadığı vurgulanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, aynı devlete aynı konuda aynı kişi tarafından yapılan iki başvurudan hangisinin rüçhana temel alınacağı ve bunun kriterleri açıklanmıştır.

Maddenin son fıkrasında, karşılıklılık ilkesi gereğince, Türkiye’ye yapılan bir ilk başvurunun kendisi için rüçhan hakkı doğurduğunu kabul eden bir ülkede yapılan başvuruların da Türkiye için rüçhan hakkı doğuracağını kabul edileceği açıklanmıştır.

MADDE 35- Rüçhan hakkının etkisi ile ilgili olan bu maddede, rüçhan hakkının hangi durumlarda bir etki yapacağı açıklanmıştır.

Patent başvurusu ile ilgili bir çok işlemde referans tarihi olarak başvuru tarihi esas alınır. Bununla birlikte, başvuru tarihine göre tekniğin bilinen durumunun belirlenmesinde ve aynı buluşun birden fazla kişi tarafından yapılması durumunda hakkın kime ait olacağını tespitinde, rüçhan tarihi başvuru tarihi olarak kabul edilir. Ancak, elbette ki rüçhan tarihinin bazı durumlarda başvuru tarihi olarak kabul edilmesi, korumanın başlangıcının rüçhan tarihi olarak alınacağı anlamını taşımayacaktır.

MADDE 36- Madde, rüçhan hakkının talep edilmesi ve belgelendirilmesi ile ilgili olup, maddenin birinci fıkrasında, rüçhan hakkı talebinin yapılması ve rüçhan hakkı belgesinin verilmesi sürelerinin Yönetmelikte düzenleneceği belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, bir başvuruda birden çok rüçhan hakkının talep edilebileceği ve bu başvuruların farklı ülkelerde yapılmış olmasının mümkün olabileceğine ilişkin hüküm getirilmiştir. Ayrıca, bir istem için aşağıdaki örnekte açıklandığı gibi birden fazla rüçhan hakkı talep edilebilir:

Birinci rüçhan A + B özelliklerini, ikinci rüçhan ise A + B + C özellikleri içermektedir. Buna göre, her iki rüçhan hakkını talep eden bir başvurunun birinci istemi A + B ve ikinci istemi de A + B + C özellikleri içermektedir. Bu durumda; birinci istem için her iki rüçhan, ikinci istem için ise sadece ikinci rüçhan talep edilebilmektedir.

Birden çok rüçhan hakkı talep edilmesi halinde, rüçhan tarihinden itibaren işleyen sürelerin rüçhanın en önceki tarihli olanından başlayacağı da yine bu fıkra da belirlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, rüçhan hakkının sınırları belirlenmiş olup, rüçhan hakkını doğuran başvuru veya başvuruların içermediği unsurlar için rüçhan hakkının geçerli olmadığı hükmü getirilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrası hükmüne göre, başvuru konusu buluşun bazı unsurlarının, rüçhan hakkının doğduğu başvurunun tarifnamesinde açık ve şüpheye yer vermeyecek şekilde bulunması halinde, söz konusu başvurunun istem veya istemlerinde bu unsurlarla ilgili bir talepte bulunulmamış olması, rüçhan hakkının kabulünü engellemeyecektir.

MADDE 37- Bu maddede, bir başvurunun başvuru tarihi alabilmesi için Yönetmelikte belirtilen şartların yerine getirilip getirilmediği açısından Enstitünün bir inceleme yapacağı hükmü getirilmiştir.

Yönetmelikte belirtilen bu gerekliliklerin yerine getirilmemesi nedeniyle başvuru tarihi verilmemiş bir başvuru için ise, başvuru sahibine gereklilikleri yerine getirmesi için bir fırsat verilerek, yeniden bir başvuru yapmak yerine mevcut başvurusuna başvuru tarihi değiştirilerek devam edebilme olanağının sağlanması amaçlanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, başvuru konusunun patent verilemeyecek konular ve buluşlar kapsamına girip girmediğine ilişkin inceleme yapılması hükmü getirilmiştir. Bu fıkra ile patent koruması kapsamına girmeyen bir konu veya buluş için başvuru sahibi başvuru aşamasında uyarılacaktır. Böylece, başvuru sahibinin gereksiz zaman ve para harcaması engellenebilecek, ayrıca böyle bir başvuru ile doğacak geçici koruma hakkı verilmeyerek, bu konuda üçüncü kişilerin haksız olarak zarar görmesinin önüne geçilebilecektir. Enstitünün, patent verilemeyecek konular ve buluşlar kapsamına girdiğine karar verdiği bir başvuruyu reddetmeden önce işlemlerini durdurması ve başvuru sahibinin konu hakkındaki karşı görüşlerini alması, doğabilecek tereddütleri gidermek bakımından önemlidir. Ret kararı ancak bu görüşlerin kabul görmemesi halinde alınacaktır.

Maddenin dördüncü fıkrası başvurunun şekli şartlar ve fiziksel özellikler açıdan incelenmesi ile ilgilidir. Bu incelemenin amacı yayımlanacak olan patent dokümanlarında uluslararası standartlara uygunluğun sağlanmasıdır. Patent dokümanları bugün kağıt ortamdan çok elektronik ortamda yayımlanmaktadır. Bu nedenle söz konusu standartların sağlanması ile Türk patent başvuruları da elektronik ortamda kolaylıkla yayımlanabilecektir. Söz konusu şekli ve fiziksel standartlar aynı zamanda patent araştırması yapanlar için de kolaylık sağlamaktadır.

Maddenin beşinci fıkrası, şekli şartları ve fiziksel gereksinimleri sağlamayan başvurular için başvuru sahibine düzeltme fırsatı vermektedir.

MADDE 38- Bir patent başvurusunun, patent verilebilirlik şartları açısından, sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi için, o sahada daha önce açıklanmış bilgilerin tespiti gerekmektedir. Patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce Türkiye veya yabancı bir ülkede toplumca erişilebilir yazılı veya sözlü tanıtım, kullanım veya bir başka yolla açıklanan bilgiler olarak tarif edilen "teknik bilinen durumu" kavramı, bu nedenle patent hukukunun esas unsurlarından birisidir.

Tekniğin bilinen durumunun tespiti yapılmadan, patent konusunu değerlendirmek mümkün olmadığından, maddenin birinci fıkrasında, şekli şartları sağlayan başvurular için tekniğin bilinen durumu ile ilgili araştırma talebi yapılmasına dair bir bildirim yapılacağı ve başvuru sahibinin bu bildirim üzerine Yönetmelikte belirtilen şartlara göre araştırma talebini yapması gerektiği belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, tekniğin bilinen durumu ile ilgili araştırma raporunun düzenlenmesi ve yayımlanması hükmü yer almaktadır. Patent verilerek korunmak istenen unsur veya unsurlar, patent sahibi tarafından, patent istem veya istemlerinde belirtildiği için, tekniğin bilinen durumu ile ilgili araştırma raporunun, istem veya istemler itibarıyla, buluşu açıklayan tarifname ve resimler de dikkate alınarak düzenleneceği belirtilmiştir. Düzenlenen araştırma raporunun yayımlanmasıyla, yeniliği iddia edilen buluş konusunun önceki teknik karşısındaki durumu hakkında üçüncü kişilere de bilgi verilir. Böylece, menfaati olanların görüş bildirmesi için zemin hazırlanmış olur.

Yine maddenin üçüncü fıkrasında, söz konusu talebin Yönetmelikte belirtilen süre ve koşullara uygun olarak yapılmaması (süresinde yapılmaması, ilgili ücretin ödenmemesi, vs.) halinde başvurunun geri alınmış sayılacağı hükmü getirilmiştir.

MADDE 39- Bu madde, patent başvurularının yayımlanarak toplumun incelemesine açılması ile ilgilidir. Başvurunun yayını ile patent sisteminin temel amaçlarından biri olan bilginin yaygınlaştırılması işlevi gerçekleştirilmiş olur. Bunun yanı sıra başvurunun yayınıyla, patent sahiplerine tanınan yasal koruma, başvuru sahibi için de sağlanmış olur.

Maddenin birinci fıkrasında, başvuru sahibine, 18 aylık yayın süresinin dolmasını beklemeden, başvurusunun üçüncü kişilere karşı daha önce hüküm ifade edebilmesi için, erken yayın talep hakkı getirilmiştir. Standartların sağlanması açısından, yayından önce başvurunun şekli gereklilikleri yerine getirmiş olması gerekmektedir. Ayrıca, araştırma talebi yapılmaması nedeniyle geri çekilmiş sayılan başvurulara yeniden yapılabilme imkanı sağlanabilmesi amacıyla, araştırma talebi yapılmayan başvuruların yayımlanmasının önüne geçilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, patent başvurusunun yayımlanmasından önce patent verilmesi kararının alınması durumunda, yayın konusuna açıklık getirilmiş ve böyle bir durumda hem patent başvurusunun hem de patent fasikülünün aynı zamanda yayımlanacağı açıklanmıştır.

MADDE 40- Bu madde, başvurunun incelenebilmesi için başvuru sahibinin talep yapması gerektiğini hükme bağlamıştır. Böylece, inceleme işleminin ancak başvuru sahibinin talebi ile başlayabileceği, bu talebin de inceleme ücretinin süresi içinde ödenmesiyle geçerli bir talep olacağı belirtilmiştir. İnceleme talebi süresi içinde yapılmayan başvuruların ise geri çekilmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 41- Başvuruya patent verilebilmesi için başvurunun bu Kanun hükümleri gereklerini yerine getirip getirmediği (örneğin başvurunun buluş konusunu yeterince açıklayıp açıklamadığı, buluş bütünlüğünün olup olmadığı,...) ve buluş konusunun patent verilebilirlik şartlarına sahip olup olmadığı konusunda inceleme yapılması gerekmektedir.

İnceleme sonucunda başvurunun patent verilebilirlik şartlarını sağlamadığına karar verilirse, başvuru sahibi bu konuda bilgilendirilir ve patent verilebilmesinin önündeki olumsuzlukları gidermesi için fırsat verilir. Madde, bu bildirimler için sayıca bir sınırlandırma getirmemiştir.

Ancak burada başvuru sahibi tarafından sunulan görüşler ve değişiklikler, Enstitü tarafından yapılan bildirimlerdeki görüşler dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Başvuru sahibinden gelen görüşlerin ve değişikliklerin artık uzmanın kararını değiştirmeyeceği bir aşamaya gelmesi halinde süreç tamamlanır ve nihai karar alınır.

Başvuru sahibi Enstitünün inceleme sürecindeki herhangi bir bildirimine süresi içinde cevap vermez ise, başvurunun geri çekilmiş sayılacağına ilişkin hüküm getirilmiştir.

MADDE 42- Maddede, bir patent başvurusunun patent verilebilirlik koşullarını sağlaması halinde patent almaya hak kazanacağı, aksi takdirde ise reddedileceği hükme bağlanmıştır.

Üçüncü kişilerin de başvurunun akıbetinden haberdar olabilmesi için, alınan bu kararlar Bültende ilan edilir.

MADDE 43- Üçüncü kişilerin verilen bir patentin tam metnine erişebilmesi amacıyla, maddede patent fasikülünün yayımlanması hükme bağlanmıştır.

MADDE 44- Maddede, patent verilmesi kararına üçüncü kişilerce itiraz edilebilmesi imkanı sağlanmıştır. İtiraz olmaması durumunda, Enstitünün vermiş olduğu tescil kararı nihai karar olacaktır. İtiraz yapılmış olması durumunda ise, patent verilmesi kararı Enstitünün nihai kararı olmayıp, itiraz prosedürü tamamlandıktan sonraki karar Enstitünün nihai kararı olacaktır.

Maddede, itirazın dayanaklarının ne olacağı ve itirazın koşulları hükme bağlanmıştır.

MADDE 45- Üçüncü kişiler tarafından yapılan itirazın incelenmesi, Enstitünün son kararını vermesi bakımından önemlidir. İtirazın Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulunda incelenmesi sonucunda, itiraz reddedilebilir, patent kısmen veya tamamen hükümsüz kılınabilir veya patentin değiştirilmiş haliyle devamına karar verilebilir. Maddede buna ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 46- Madde hükmüne göre, itiraz işlemleri sonucunda patentte bir değişiklik olmuş ise, bu değişiklikten üçüncü kişilerin de haberdar olabilmesi için, patent fasikülü değiştirilmiş hali ile yayımlanır.

MADDE 47- Maddede, başvuru dosyalarının üçüncü kişiler tarafından incelenebilme şartları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, yayınlanmamış patent başvurularının incelenebilmesi için, başvuru sahibinin yazılı izin vermesi gerektiği belirtilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, başvuru sahibinin başvurudan doğan haklarını kendine karşı ileri sürdüğünü ispat edebilen (noter kanalıyla çekilmiş bir ihtarname vs.) üçüncü kişilerin, gerçekten bir ihlal durumu oluşturup oluşturmadığını görebilmeleri açısından, yayımlanmamış patent başvuru dosyasını inceleyebileceği hükmü düzenlenmektedir.

Ayrıca, üçüncü fıkra hükmüne göre;

- 30 uncu maddeye göre bölünmüş bir başvurunun,

- 12 nci maddeye göre yapılan yeni bir başvurunun,

yayımlanması halinde, bu başvuruların dayandığı önceki başvuru yayımlanmasa bile, başvuru sahibinin izni olmaksızın, önceki başvuru da incelenebilir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, patent başvurusu sırasında veya patent verildikten sonra, dosyanın Yönetmeliğe uygun olarak incelenebileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 48- Bu madde ile, patent sisteminin bilgi verme işlevini yerine getiren yayın işlemi sonucunda, üçüncü kişilere yayımlanan başvurularla ilgili görüşlerini bildirme hakkı verilmiştir. Bu görüşler, patent verilmesi işlemlerinde dikkate alınmayıp sadece başvuru sahibine iletilerek onun değerlendirmesine sunulur.

MADDE 49- Madde, patent başvurusu veya patente yapılabilecek değişikliklerle ilgilidir. Değişikliklerin hangi aşamalarda ve ne koşullarla yapılabileceği Yönetmelikte düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yapılan değişikliklerin başvurunun ilk halindeki kapsamını aşamayacağı hükmü yer almaktadır.

Maddenin son fıkrasında ise, verilmiş bir patente değişiklik yapabilmenin mümkün olduğu ancak bu değişikliğin patentin sağladığı korumanın kapsamını aşamayacağı hükmü yer almaktadır.

MADDE 50- Madde, patent başvurularının, başvuru sahibi tarafından, her zaman geri çekilebileceği hükmünü düzenlemektedir.

Maddenin ikinci fıkrası, patent başvurusu üzerinde üçüncü kişilere tanınmış haklar olması halinde, başvurunun geri çekilmesinde yani patent verilmesi talebinden vazgeçilmesinde, üçüncü kişilerin rızası olması gerektiğini hükme bağlamıştır.

MADDE 51- Madde, geri çekilen, geri çekilmiş sayılan veya reddedilen başvuru yayımlanmadığı sürece, o başvuruya konu olan buluşla ilgili herkes tarafından yeni bir başvuru yapılabileceği ile ilgili hükmü düzenlemektedir. Yayımlanmamış bir başvuru, tekniğin bilinen durumuna dahil olmadığı için, bu konuda yapılacak yeni bir başvuru da yenilik özelliğine sahip olabilecektir.

MADDE 52- Bu madde ile Patent Sicilinin niteliği düzenlenmektedir. Patent Sicili kamunun incelemesine açıktır. Bu nedenle, başvuru yayımlanmadıkça, Patent Siciline kayıt yapılmaz. Sicile kayıt edilecek hususlar detaylı olarak Yönetmelikte düzenlenmiştir.

MADDE 53- Maddenin birinci fıkrasında, patent başvurusunun veya patentin sağladığı haklarını, üçüncü kişilere karşı ileri sürmek isteyen kişiye, patent başvurusu veya patent numarasını bildirme yükümlülüğü getirilerek, böyle bir iddianın dayanağı açık bir şekilde ortaya konmuş olacak, ayrıca üçüncü kişilerin bu başvuru veya patente ulaşmaları kolaylaştırılmış olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkranın amacına uygun olarak, ürün veya etiketi veya ambalajı veya her türlü ilan veya reklam veya basılı evrak üzerinde patent başvurusu yapıldığı veya verilmiş bir patentin sağladığı korumanın mevcut olduğu izlenimini uyandıran beyanların bulunması halinde, patent başvurusu veya patent numarasının belirtilmesi zorunluluğu düzenlenmektedir.

MADDE 54- Bu maddenin amacı, özellikle Patent Kanunu Anlaşması ve Avrupa Patent Sözleşmesi hükümleri göz önüne alınarak, verilen sürelerle, tüm itina gösterildiği halde, istek

dışında uyulmadığı zaman kaybolan hakların yeniden verilerek başvuru ve patent sahiplerinin mağduriyetinin giderilmesidir.

MADDE 55- Maddenin birinci fıkrasında, sürelerin hesaplanması ile ilgili olarak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Kanun ve Yönetmelikte belirtilen sürelerin, öngörülemeyen bazı durumlarda ihtiyaçları karşılayamayabileceği ve uygulamada sıkıntı yaratabileceği bilinmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu gibi durumlarda, verilecek sürenin açık bir hüküm olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, bir patent başvurusu veya patentle ilgili işlemlere ilişkin olarak Enstitü tarafından veya Enstitüye yapılacak bildirimlerin Yönetmeliğe uygun olarak yapılacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 56- Bu Kanunla belirlenmiş kurallara uygun olan bir buluş patentlenebilir. Ancak bundan, verilmiş olan bir patentin konusunun yararlı olduğu veya değeri açısından onaylanabilir olduğu veya getirdiği çözümün doğru olduğu anlamı çıkmamaktadır. Bunu açıkça ortaya koymak amacıyla da bu madde düzenlenmiştir.

MADDE 57- Maddede, araştırma ve inceleme raporlarının hem Enstitüde hem de Enstitünün anlaşma yapacağı diğer patent ofislerinde düzenlenebileceği, aynı şekilde itirazların da hem Enstitüde hem de Enstitünün anlaşma yapacağı diğer patent ofislerinde değerlendirilebileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 58- Maddede, Enstitünün almış olduğu kararlara karşı patent başvurusu veya patent sahipleri ve ilgili üçüncü kişiler tarafından ne zaman itirazda bulunulabileceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir. Ancak, patent tescilinden sonraki 6 ay içinde üçüncü kişiler tarafından yapılabilecek olan itirazlar zaten Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulunda inceleneceğinden, bu kararlara Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu nezdinde itiraz söz konusu değildir. Enstitünün işlemlerde yapmış olduğu şekli bir hataya ilişkin itirazlar ise zaman aşımı süresi içerisinde kalmak kaydıyla genel hukuk kurallarına göre her zaman yapılabilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulunun almış olduğu kararlara karşı ne zaman ve hangi mahkemede dava açılabilmesine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası ile, Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulunun aldığı tüm kararların Patent Siciline kaydedileceği ve Bültende ilan edileceği belirtilmektedir.

MADDE 59- Maddenin birinci fıkrasında, Enstitü nezdinde işlem yetkisi olan kişiler belirlenmiştir. (a) bendinde başvuru veya patent sahipleri, (b) bendinde patent vekilleri işlem yapma yetkisi olan kişiler olarak tanımlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında, ikametgahı yurt dışında olan kişilerin, ancak patent vekilleri vasıtasıyla temsil edilebilecekleri düzenlenmiştir. Bu durumda tüm işlemler vekil vasıtasıyla yapılacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, patent vekili tayin edildikten sonra, vekile yapılan tebligatın asile yapılmış sayılacağı hükmü düzenlenmiştir.

Maddenin dördüncü ve beşinci fıkrasında ise, işlem yapma yetkisi olmayan veya vekillikten azledilen veya kendiliğinden vekillikten istifa eden kişiler tarafından yapılan işlemlerde izlenecek yol hükme bağlanmıştır.

MADDE 60- Birden çok başvuru sahibi bulunan başvurularda, başvuru işlemlerinin tüm başvuru sahipleri tarafından müştereken yürütülmesinin zorluğu dikkate alınarak, ortak temsilci olarak atanacak bir başvuru sahibinin diğerleri adına işlem yapabilmesi kolaylığı bu madde ile getirilmiştir. Ortak temsilci atanmaması durumunda, başvuru dilekçesinde adı geçen ilk başvuru sahibi ortak temsilci olarak kabul edilecektir.

Ayrıca maddenin ikinci fıkrasında, ortak temsilci olarak atanan hak sahibinin veya ortak temsilci olarak kabul edilen hak sahibinin vekilsiz başvuru yapma hakkı var ise, diğer hak sahiplerinin ikametgahına bakılmaksızın başvuru işlemlerinin vekil olmaksızın yapılabileceği hükmü getirilmiştir.

MADDE 61- Maddenin birinci fıkrasında, patent başvurusu ve patent ile ilgili ücretlerin ödenme koşullarının Yönetmelikte düzenleneceği belirtilmektedir.

Herhangi bir işlemle ilgili ücretin, Yönetmeliğe uygun olarak ödenmemesi halinde, söz konusu işlemin gerçekleşmediği kabul edilerek, ilgili hüküm kapsamında işlem yapılır.

MADDE 62- Maddenin birinci fıkrasında, patent başvurusu veya patent üzerindeki hakkın devam edebilmesi için yıllık ücretlerin ödenmesi gerektiği ve ödeme şekli düzenlenmektedir. Verilen tekel hakkı karşılığında, sahibine getireceği ekonomik kazanç da göz önüne alınarak bu hakkın bir bedeli olarak yıllık ücret ödeme yükümlülüğü getirilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yıllık ücretlerin zamanında ödenmemesi halinde, hak sahibine ek bir ücret ödemesi koşuluyla ek bir süre içinde söz konusu yıllık ücreti ödeyebilme fırsatı verilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, verilen bu süreler içinde yıllık ücretlerin ödenmemesi halinde, patent hakkının vade tarihi itibarıyla sona ereceği hükme bağlanmıştır. Hakkı sona ermiş olan bir patentin veya patent başvurusunun, süresi içinde telafi ücretinin ödenmesi ile yeniden geçerlilik kazanacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 63- Yönetmelikte belirlenen herhangi bir ücretin ödenmemesinin hukuki sonuçları Kanunda belirlenmekle birlikte, ücretin eksik ödenmesi durumunda bir hukuki boşluk doğmaması amacıyla bu madde düzenlenmiştir.

MADDE 64- Madde, patent başvurusu veya patentin birden çok kişiye ait olması halinde, ortak hak sahipliği ile ilgili hükümleri düzenlemektedir.

Maddede, ortak hak sahipliği olması durumunda, her hak sahibinin birbirlerine karşı olan yükümlülüklerini ve bireysel haklarını belirlemek amaçlanmıştır.

MADDE 65- Bu madde hükmü, patent başvurusu ve patent üzerinde yapılabilecek sağlararası veya ölüme bağlı hukuki işlemlere ilişkindir.

MADDE 66- Patent konusu, devir veya herhangi bir hak tesisi anlamında bölünmez bir bütündür. Madde buna açıklık getirmek amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE 67- Maddede, patent başvurusunun veya patentin kullanımının lisans sözleşmesine konu olabileceği belirtilmektedir. Böylece, herhangi bir nedenle buluşunu kullanamayan ya da buluşundan daha fazla gelir elde etmek isteyen hak sahibi, buluşun kullanımı ile ilgili lisans vererek buluşundan faydalanabilmektedir.

Maddede lisans verilmesi durumunda, lisans alanın ve lisans verenin haklarının kapsamı düzenlenmektedir.

MADDE 68- Madde, patent sahipliğinde bir değişiklik olması veya patentin bir lisansa konu olması durumunda, yeni hak sahibinin veya lisans alanın buluşu uygulayabilmesi için gerekli olan teknik bilgilerin patent sahibi tarafından verilmesi gerekliliğine açıklık getirmeyi ve bunun sonucu olarak olası gizli bilgilerin de başkalarına verilmemesi için devir alan ve lisans alana yükümlülükler getirmeyi amaçlamaktadır.

MADDE 69- Patent konusu buluşunun kullanımı için lisans vermek isteyen patent başvurusu veya patent sahiplerinin, lisans almak isteyenleri bulma konusunda Enstitünün aracılığından da faydalanabilmesi için böyle bir madde düzenlenmiştir.

Bu durumda, Enstitü lisans verme tekliflerini ilan etmek sureti ile aracı olacaktır.

MADDE 70- Maddede, zorunlu lisansın hangi durumlarda verilebileceğine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Zorunlu lisansın ve zorunlu lisansa ilişkin taleplerin şekil ve şartları açıklanmıştır.

MADDE 71- Maddede, patent konusu buluşun kullanılmaması durumunda, zorunlu lisans talep edilebilmesi ile ilgili şartlar düzenlenmiştir.

MADDE 72- Patent konusu buluşun önceki bir patentin sağladığı hakka tecavüz edilmeksizin kullanılması mümkün değilse, patentler arası bağımlılık söz konusu olur.

Maddede patentler arasında bağımlılık bulunması halinde, zorunlu lisans talep edilebilmesine ilişkin şartlar düzenlenmiştir.

Sonraki tarihli patentin sahibine zorunlu lisans verilmesi halinde, önceki tarihli patentin sahibinin de zorunlu lisans talep etme hakkı doğacağı hükme bağlanmıştır.

Maddede ayrıca, bağımlılık durumundaki zorunlu lisansın hükümsüz kılınma koşulları açıklanmıştır.

MADDE 73- Maddede, kamu yararına ilişkin hallerin neler olduğu açıklanmış ve kamu yararı nedeniyle zorunlu lisans verilmesine ilişkin hükümler getirilmiştir. Patent sahibinin buluşun kamu yararını karşılayacak yeterlikte kullamına yönelik kapasitesi mevcutsa, mahkemenin zorunlu lisans kararı vermeden önce patent sahibine kamu yararını karşılayacak şekilde kullanımı gerçekleştirmesi için bir süre verebileceği de hükme bağlanmıştır.

MADDE 74- Bu madde ile, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin halk sağlığı sorunlarının belirlenmesi ve pahalı olmayan, etkili, güvenli ve kalitesi garantilenmiş olan ilaçlara erişimin iyileştirilmesi için TRIPs Konseyinde belirlenen sisteme uyum amaçlanmıştır. Sistemin amacı halk sağlığı sorunlarının çözümlenmesi olduğundan, sistemin bir endüstriyel veya ticari politika aracı olarak kullanılmasını engellemek için maddede düzenlemeler yapılmıştır.

MADDE 75- Maddede, zorunlu lisans devrinin geçerli olabilmesi için gerekli şartlar hükme bağlanmıştır.

MADDE 76- Maddede, haklı sebeplerin varlığı halinde, tarafların zorunlu lisans bedelinde veya şartlarında değişiklik yapılmasını talep edebileceklerine ilişkin hüküm getirilmiş ve zorunlu lisansın sona erdirilme koşulları belirlenmiştir.

MADDE 77- Maddede, aksi zorunlu lisans hükümlerinde belirtilmedikçe, sözleşmeye dayalı lisansla ilgili hükümlerin zorunlu lisansa da uygulanabileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 78- Maddenin birinci fıkrasında hizmet buluşlarının tanımı yapılmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında, hizmet buluşlarının dışında kalan buluşların serbest işçi buluşları olarak kabul edildiği belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında bu Kanun anlamında işçinin tanımı yapılmıştır. İşçinin tanımı yapılırken, yalnızca ekonomik açıdan bağımlılık dikkate alınmamıştır. Bir başka deyişle, hizmetin bir ücret karşılığında görülmesi de şart değildir. Bu bakımdan örneğin, stajyerler, firmalarda pratik yapan öğrenciler, bu Kanun anlamında işçi kavramına dahildir. Ayrıca, hizmet ilişkisinin süresi de önem taşımaz.

MADDE 79- Maddede, işçinin bir hizmet buluşu gerçekleştirdiğinde, işverenine buluşunu bildirme yükümlülüğü ve bu bildirim şekli ve içeriği belirtilmiştir.

MADDE 80- Maddede, işverene, kendisine yapılan bildirim üzerine, buluş üzerinde tam veya kısmi hak talep etme fırsatı verildiğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

Maddede, hangi koşullarda hizmet buluşunun serbest buluş niteliği kazanacağı açıklanmıştır.

İşverenin tam hak talep etmesi halinde, hizmet buluşu üzerindeki hakların işverene geçmiş olacağı, işverenin kısmi hak talep etmesi halinde ise buluşun serbest buluş niteliği kazanacağı ancak işverenin buluşu kullanabileceği maddede düzenlenmiştir. Ayrıca, kısmi hak talebi yapıldığı durumlarda, bazı şartlarda işçinin buluşa ilişkin hakkın işveren tarafından devir alınmasını veya kullanım hakkından vazgeçmesini isteyebileceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

İşverenin buluş üzerinde hak talep edebilmesi için verilen sürenin bitiminden önce, işçinin herhangi bir tasarrufta bulunması ve bu tasarrufun işverenin haklarını ihlal etmesi halinde, bu tasarrufun işverene karşı geçersiz olacağı maddenin son fıkrasında belirtilmiştir.

MADDE 81- İşçinin bir işletmedeki işi gereği bile olsa bir buluş gerçekleştirmesi halinde, buluş yapanın ödüllendirilmesi amacından yola çıkarak, işçinin bir bedel talep etme hakkı olacağı maddede düzenlenmiştir. Bedelin ödenme koşulları ve bedelin ne şekilde hesaplanacağı da maddede düzenlenmiştir.

MADDE 82- Maddede, hizmet buluşları ile ilgili yapılacak patent başvurularına ilişkin hükümler düzenlenmiştir. İşverenin buluş üzerindeki hakkının işçinin gerçekleştirmiş olduğu buluşa dayanması nedeniyle, işçinin hakkını gözetmek adına işverene hizmet buluşu için patent başvurusu yapma yükümlülüğü getirilmiş ve bu yükümlülüğün ortadan kalkacağı durumlar da maddede düzenlenmiştir.

Buluşun patent koruması ile değerlendirilmesi amacı ile, işverenin koruma talep etmediği ülkelerde işçinin patent başvurusu yapma hakkı olacağına ilişkin hüküm de maddede düzenlenmiştir.

MADDE 83- Maddede, hizmet buluşu için yapılan patent başvurularında işçi ve işverenin hak ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.

MADDE 84- Maddede, işçinin iş akdi ilişkisi içindeyken gerçekleştirmiş olduğu bir buluşu serbest buluş olarak düşünmesi halinde de işverene bildirimde bulunması gerektiği hükmüne bağlanmıştır. Bu bildirim amacını, buluş üzerindeki hakların baştan tespit edilmesini sağlayarak, sonradan bu konuda ortaya çıkabilecek karışıklıkları engellemektir.

MADDE 85- Maddede, buluşu serbest buluş niteliği kazanmış bir işçiye, buluşunun kullanımıyla ilgili olarak işverenin şufa hakkından yararlanabilmesini temin etmek amacıyla teklifte bulunma yükümlülüğü getirilmiştir.

MADDE 86- Maddede, tarafların menfaatlerine zarar gelme olasılığına karşı, gerek işveren gerekse işçiye, buluşla ilgili bilgileri gizli tutma yükümlülüğü getirilmiştir.

MADDE 87- Maddede, iş sözleşmesinin sona ermesinin, işçi ve işverenin işçi buluşları ile ilgili olarak birbirlerine karşı olan hak ve yükümlülüklerini etkilemeyeceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

MADDE 88- Maddenin ilk fıkrasında, işverenin iflası durumunda, uygun hallerde işçinin önalım hakkını kullanabilmesine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, işverenin iflası durumunda, işçinin işçi buluşundan kaynaklanan alacaklarının öncelikli olduğu ve birden çok alacaklı olması durumunda, elde bulunan miktarın alacak oranına göre dağıtılacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 89- Maddede, işçi buluşları ile ilgili hükümlerin, özel kanun hükümleri ve taraflar arasında yapılan sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, kamu çalışanlarının ve silahlı kuvvetler mensuplarının buluşları için de uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 90- Maddede, işçi buluşları ile ilgili hükümlerin, özel kanun hükümleri ve taraflar arasında yapılan sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, üniversite öğretim elemanlarının buluşları için de uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Üniversite öğretim elemanları, zaman zaman başka kurumlarla çeşitli projeler yürütmekte ve bu çalışmalar sırasında da ortaya buluşlar çıkabilmektedir. Böyle bir durumda, hak sahibinin kim olacağına, öğretim elemanı ile söz konusu kurum arasında yapılan sözleşme ile belirleneceği maddenin ikinci fıkrasında hükme bağlanmıştır.

MADDE 91- Bu madde, patent verilebilecek biyoteknolojik buluşları tanımlamaktadır. Maddenin (a) bendine göre, biyolojik materyallerin, daha önceden doğada var olduğu halde patentlenebileceği hükmü getirilmiştir. Ancak bu biyolojik materyalin doğal ortamından teknik bir müdahaleyle izole edilmesi ya da teknik bir işlem sonucunda üretilmesi gerekmektedir. Doğal bir biyolojik materyali tanımlama, saflaştırma ve sınıflandırmada kullanılan ve yalnızca insanın teknik müdahalesiyle gerçekleşen bu uygulamaların doğada kendiliğinden gerçekleşmemesi; bu materyallerin özellikle hastalıkların tedavisinde kullanılması ve bu uygulamaların ciddi araştırma ve yatırımlar gerektirmesi gibi nedenlerle doğal biyolojik materyaller de patentlenebilir buluşlar arasına alınmıştır.

Maddenin (b) bendi bitki ve hayvanların patentlenebilirliğinin koşuluyla ilgilidir. Bu maddede, teknik uygulanabilirliği belirli bir bitki çeşidi veya hayvan ırkıyla sınırlandırılmayan bir buluş sonucunda ortaya çıkan bitki veya hayvanla ilgili buluşların patentlenebileceği belirtilmektedir. Bir başka deyişle, buluşun sonucunda ortaya çıkan bitki veya hayvanların patentle korunabilmesi için bu buluşun birçok çeşit veya ırkta uygulanabilir olması gereklidir. Buna göre, patent başvurusunda, belirli bir bitki çeşidi veya hayvan ırkının patentle korunması talep edilmeyecektir. Bu kısıtlama, özellikle bitki çeşitlerinin patent hakları kapsamında değil, ıslahçı hakları kapsamında tescillenerek korunmasından kaynaklanmaktadır.

Maddenin (c) bendi, mikrobiyolojik veya diğer teknik işlemlerin veya bunlar sonucunda elde edilen ürünlerin patentlenebileceği hükmünü getirmiştir. Ancak, bu işlemler sonucunda elde edilen ürün, bir bitki çeşidi ya da hayvan ırkını oluşturuyorsa patent koruması kapsamı dışında kalır.

MADDE 92- Madde ile, patentlenebilirlik koşullarını sağlasa dahi bazı biyoteknolojik buluşların patent koruması kapsamı dışında bırakılması hükmü getirilmiştir. Bu istisnai durumların temelinde bu buluşların ticari kullanımının kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı bulunması yatmaktadır. Bu nedenle maddede insan klonlama işlemleri, insan eşey hattının genetik kimliğini değiştirme işlemleri, insan embriyosunun sınai ya da ticari amaçlarla kullanılması, insan ya da hayvanlara önemli bir tıbbi fayda sağlamaksızın hayvanlara acı çektirebilecek genetik kimlik değiştirme işlemleri ve bu işlemler sonucu elde edilen hayvanlarla ilgili buluşlar patent koruması dışında tutulmuştur.

MADDE 93- Madde, insan bedeni ve öğelerinin patentlenebilirliği hakkında koşulları ve sınırları belirlemiştir. Buna göre, insan bedeni ve öğelerinin basit keşfi patentlenemez. Basit keşif; rutin, bilinen ve basit tekniklerin kullanımıyla bu öğelerin doğal ortamından izole edilmesi ya da üretilmesini açıklamaktadır. Burada elde edilen öğeler bir gen dizisi veya kısmi dizisi dahi olsa bu türde basit bir uygulama patent koruması kapsamı dışındadır.

Birinci fıkrada belirtilenlerden daha fazla çabalar sonucu insan bedeninden izole edilen ya da başka bir teknik işlem sonucu üretilen bir öğe patentlenebilir. İnsan bedeninden izole edilen veya başka şekilde üretilen öğeler sayesinde, hastalıkların tedavisinde önemli gelişmeler sağlanmaktadır. Bu nedenle, doğal olarak var olan bu öğeleri elde edecek araştırmaların patent sistemi aracılığıyla özendirilmesi amaçlanmaktadır. Bundan dolayı, gen dizisi ya da kısmi dizisi de dahil olmak üzere bu tür işlemler sonucu elde edilen insan bedeni öğeleri doğal olarak bulunmasına karşın patent koruması kapsamına alınmıştır.

MADDE 94- 93 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şekilde izole edilen gen dizisi veya kısmi dizisinin, sanayiye uygulanabilirliğinin başvuruda belirtilmesi koşuluyla,

patentlenebileceği bu maddeden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, herhangi bir işlevi açıklanmayan bir DNA dizisi patentlenemez. Bir gen dizisinin ya da kısmi dizisinin düzenleyici bir işlevinin ortaya çıkarılması ya da hangi işleve sahip proteinin üretilmesinde rol aldığıнын belirtilmesi, bu dizilerin sanayiye uygulanabilirliğine örnek olarak verilebilir.

MADDE 95- Biyoteknolojik buluşlarda genlere ya da proteinlere ya da bunların parçalarına ait nükleotid veya amino asit dizileri bulunabilmektedir. Patent başvurularında bu dizilerin belirli standartlara uygun olarak verilmesi gerektiği maddede hükme bağlanmıştır. Bunun amacı, araştırma ve inceleme işlemlerinde kolaylık sağlamaktır.

MADDE 96- Maddede, genetik bir kaynağa dayanan buluşlarda kullanılan genetik kaynağın orijin ülkesi biliniyorsa bu ülkenin, bilinmiyorsa alındığı kaynağın (araştırma merkezinin, gen bankasının, botanik bahçesinin, vb.) patent başvurusunda belirtilmesine ilişkin hüküm getirilmiştir. Geleneksel bir bilgiye dayanan buluşlarda kullanılan bilginin kökeninin, patent başvurusunda belirtilmesine ilişkin hüküm de yine bu madde ile getirilmiştir. Böyle bir düzenlemenin amacı, 27/12/1996 tarih ve 22860 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin; biyolojik çeşitliliğin korunması, bunun sürdürülebilir kullanımı, genetik kaynaklar ve teknoloji üzerinde sahip olunan bütün hakları dikkate almak kaydıyla bu kaynaklara gereğince erişimin ve ilgili teknolojilerin gereğince transferinin sağlanması ve uygun finansmanın tedariki de dahil olmak üzere, genetik kaynakların kullanımından doğan yararların adil ve hakkaniyete uygun paylaşımı olarak ifade edilen amaçlarını desteklemektir.

Ancak, genetik kaynağa veya geleneksel bilginin kökenine ilişkin bilginin başvuruda belirtilmemesi, patent başvurularının değerlendirilmesini veya verilmiş patentlerin sağladığı hakların geçerliliğini etkilemeyecektir.

MADDE 97- Kanunun 31 inci maddesi, buluşun, ilgili teknik alandaki uzman bir kişi tarafından buluşun uygulanabilmesini sağlayacak şekilde açık yazılmış olması gerektiği hükmünü getirmiştir. Böylece buluş, topluma tüm ayrıntılarıyla açıklanmış ve tekrarlanabilir olmaktadır. Ancak biyolojik materyaller söz konusu olduğunda, tarifnamedeki açıklamalar buluşu tekrarlanabilir kılmaya yeterli olmayabilmektedir. Örneğin, topraktan izole edilen yeni bir mikroorganizma, aynı koşullarda başkası tarafından tekrar izole edilemeyebilmekte, ya da bazı özellikleri geliştirilen mikroorganizmalar da toplumun halihazırda erişimine kapalı bir durumda olabilmektedir. Bu durumlarda, tarifname, buluşun kamuya tamamıyla açıklanmasını sağlamamaktadır. Bu nedenle, gerekli durumlarda, biyolojik materyal, resmi olarak tanınan bir kültür saklama merkezine verilerek (tevdi edilerek) kamunun erişimine açık hale getirilir. Tevdi edilebilecek materyaller; bakteriler, mayalar ve küflerden, çok hücreli canlıların (bitki, hayvan, insan) hücre kültürleri, tohumlar, virüsler, DNA vektörleri ve embriyolara kadar çeşitlilik göstermektedir.

MADDE 98- Madde, tevdi edilen materyale erişimin başvuru sahibinin isteğiyle kısıtlanabileceğine ilişkin bir hüküm getirmektedir. Buna göre, başvuru sahibi, bir dilekçeyle tevdi edilen materyale erişimin yalnızca tevdi edilen biyolojik materyali talep eden üçüncü kişinin atadığı bir uzman tarafından yapılacağını bildirebilir. Ancak bu bildirim, patent başvurusunun yayımlanması için Enstitünün gerekli teknik hazırlıkları tamamlamasından önce yapılması gerekmektedir. Maddede ayrıca, uzman aracılığıyla olacak erişimin süreleri belirtilmektedir. Bu sürelerin bitimiyle biyolojik materyal kamunun erişimine serbest hale gelecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında kimlerin uzman olarak atanabileceği belirtilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, uzmanın başvuru sahibine karşı yükümlülüklerinin ne kadar süreyle devam edeceği ve bu yükümlülüklerle ilişkin taahhütün atamaya eklenmesi gerektiği belirtilmektedir. Uzman atanması durumunda talep sahibi üçüncü kişi konumundadır.

MADDE 99- Biyoteknolojik buluşların da diğer buluşlar gibi topluma tüm ayrıntılarıyla açıklanmış ve tekrarlanabilir olması gerekmektedir. Bu nedenle, biyolojik materyalin kamunun erişimine açık olması için 97 nci maddeye göre tevdi edilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu madde ise, tevdi edilen bu materyalin kamu tarafından erişilmesi ile ilgili hükümleri içermektedir.

Maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, patent başvurusunun yayımlandığı tarihten itibaren, başvuruya ait tevdi edilmiş biyolojik materyale talepte bulunan herkesin erişebileceği belirtilmektedir. Bu tarihten önce ise, materyal, sadece Kanunun 52 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen koşullara göre inceleme yetkisi bulunan kişilerin erişimine açık olacaktır. Erişim, talepte bulunanlara materyalin bir örneğinin verilmesiyle gerçekleşir. Ancak bu erişim, talep sahibinin, belirli koşulları yerine getireceği konusunda başvuru sahibiyile anlaşması üzerine sağlanır. Buna göre; talep sahibi bu biyolojik materyali ya da bu materyalden türetilen herhangi bir biyolojik materyali üçüncü kişilere veremez, kendisine verilen biyolojik materyali deneysel amaçlar dışında kullanamaz. Talep sahibine uygulanacak bu kısıtlamalar, patent başvurusunun reddedildiği, geri çekildiği, geri çekilmiş sayıldığı ya da patentin koruma süresinin bittiği tarihe kadar devam eder. Ancak, başvuru veya patent sahibi, bu kısıtlamaların uygulanmasından vazgeçtiğini bildirirse, söz konusu kısıtlamalar uygulanmaz.

Maddenin üçüncü fıkrası, zorunlu lisans söz konusu olduğunda, biyolojik materyalin deneysel amaçla kullanılması konusundaki kısıtlamanın geçerli olmayacağını belirtmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, ikinci fıkrada kullanılan ‘türetilmiş materyal’ terimine açıklık getirilmektedir. Türetilmiş materyal, tevdi edilen biyolojik materyalden aynı ya da farklı bir biçimde üreme ya da çoğaltma yoluyla elde edilen ve bu materyalin buluşu gerçekleştirilmesinde esas olan özelliklerini taşıyan herhangi bir materyaldir. Bir başka deyişle, türetilmiş materyal buluşu gerçekleştirebilecek özelliklere sahiptir. Ancak ikinci fıkrada yapılan anlaşma, türetilmiş materyalin patent işlemleri için gerekli olan herhangi bir tevdisini engelleyemez. Böylelikle, türetilmiş materyal üzerine yapılan başka buluşların patent işlemleri için gerekli olabilecek tevdilerinin engellenmemesi amaçlanmıştır.

Beşinci fıkra, erişime ilişkin talebin nasıl yapılacağını açıklamaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, beşinci fıkraya göre yapılan talebin, Enstitü tarafından, onay belgesiyle birlikte hem tevdi kuruluşu hem de başvuru veya patent sahibine gönderileceği hükmü getirilmiştir.

Maddenin son fıkrasında, Enstitü tarafından tanınan tevdi kuruluşlarının ve uzmanların listesinin Bültende ilan edileceği açıklanmaktadır.

MADDE 100- Biyolojik materyal çoğunlukla canlı veya kolaylıkla bozulabilir organik materyallerden oluşmaktadır. Özellikle canlı materyal, saklama süresince çeşitli nedenlerle canlılığını yitirebilir veya özelliklerini kaybedebilir. Bu durumda tevdi edilen materyal,

kamunun erişimine uygun olmaktan çıkar. Bu materyalin tevdi kuruluşuna Budapeşte Antlaşması'na göre tekrar tevdisinin yapılarak erişimin sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu yeni tevdiyle ilgili olarak tevdi kuruluşu tarafından verilen bir belge, tevдинin yapılmasından itibaren dört ay içinde Enstitüye sunulmalıdır. Böylelikle patent işlemleri açısından erişimin devam ettiği varsayılır.

MADDE 101- Biyolojik materyallerin canlı olması nedeniyle, biyolojik materyallerden türetilen biyolojik materyaller de, farklı formda olsalar bile, aynı özellikleri taşımaları halinde koruma kapsamına dahil edilmiştir.

Patent konusunun yeni bir ürün elde edilmesine ilişkin bir işlem olması halinde, aynı özellikleri taşıyan her ürünün buluş konusu işleme göre elde edilmiş olduğunun kabul edilmesinden yola çıkarak, biyolojik materyalin üretilmesini sağlayan işleme verilen patentin sağladığı korumanın, bu işlemle elde edilen biyolojik materyalleri de kapsayacağı hükme bağlanmıştır. Birinci fıkranın gerekçesine paralel olarak, elde edilen bu biyolojik materyalden türetilen biyolojik materyaller de, farklı formda olsalar dahi aynı özellikleri taşımaları halinde koruma kapsamına dahil edilmektedir.

İnsan bedeni ve öğelerinin basit keşfinin patentlenemeyeceği ile ilgili 93 üncü maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, genetik bilgi içeren ya da genetik bilgiden oluşan bir ürüne patentle sağlanan koruma, ürünün dahil edildiği ve genetik bilgiyi içeren ve genetik bilginin fonksiyonunu yerine getiren bütün materyalleri de kapsar.

MADDE 102- Patent sahibinin izniyle piyasaya sunulmuş olan patentli bir biyolojik materyalin kullanımı sonucunda kendiliğinden üreyen veya çoğalan biyolojik materyal koruma kapsamı dışındadır. Ancak bu materyal, bilinçli olarak daha sonra yeni üretim ve çoğaltma için kullanılmamalıdır.

MADDE 103- Kanununun 17 nci maddesi, patent sahibinin kendi izni dışında üçüncü şahısların patentli buluşu kullanmasını engelleyeceği durumları belirlemektedir. Ancak bu madde, Kanununun 17 nci maddesinde belirtilen eylemlerin engellenmesine bazı istisnalar getirmektedir. Bu istisnalar, üyelerin patent sahibinin haklarına makul ölçüde kısıtlama getirebileceklerini belirten Dünya Ticaret Örgütü Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşmasınının 30 uncu maddesine ve 98/44/EC sayılı Avrupa Birliği Direktifinin patentin koruma kapsamını sınırlayan 11 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına dayanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında belirtilen istisna, küçük çiftçilerin kendi işlediği arazilerinde patentli bir ürün ile yaptıkları üretim sonucunda elde ettikleri üründen, yine kendi işlediği arazilerinde yapacakları yeni üretimler için, kapsamı 08/1/2004 tarih ve 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun ile belirlenen hükümler çerçevesinde, patente konu olan bitkinin üretim materyalini kullanabilme hakkının tanınmasıdır.

Maddenin ikinci fıkrası uyarınca, birinci fıkrada belirtilen istisna, çiftçinin, patent sahibi tarafından ya da onun izniyle satılan ya da başka bir ticari yolla sağlanan patentli damızlık ya da diğer hayvan üreme materyalini, tarım amaçlı kullanması için de geçerlidir.

Bu istisnalar, tarımsal üretimin korunması ve kollanması amacıyla getirilmiştir.

Maddenin son fıkrasında ise, 17 nci madde hükmünün madde fıkralarına uygulanmayacağı belirtilmiştir.

MADDE 104- Bir ıslahçı veya patent sahibi, önceki hak sahibinin patentini veya yeni bitki çeşidine ait ıslahçı hakkını ihlal etmeden, bitki çeşidini veya buluşunu kullanamıyorsa, bu ıslahçının veya patent sahibinin zorunlu lisans talep etme hakkı doğar. Ancak, zorunlu lisansın verilmesi durumunda, karşı tarafın da haklarının korunabilmesi amacıyla, ona da bir karşılıklı lisans verilmesini talep etme hakkı verilir.

Bu gibi durumlarda bir zorunlu lisans verilebilmesi için, talep sahibi öncelikle sözleşmeye dayalı lisans almak konusunda gerekli girişimleri yapmış ve bir sonuç alamamış olmalı ve kendi buluşunun veya bitki çeşidinin önceki ile kıyaslandığında önemli bir ekonomik yarar sağlayan teknik ilerleme gösterdiğini kanıtlamalıdır.

MADDE 105- Maddede, patent konusu buluşun milli güvenlik açısından önemli olması durumunda, izlenecek yol belirlenmiştir.

Maddeye göre, bir patent başvurusu Enstitüye yapıldığında, Enstitü öncelikle başvuru konusunun milli güvenlik açısından önemli olup olmadığına bakar ve önemli olabileceği kanısına varırsa, durumu başvuru sahibine ve Milli Savunma Bakanlığına bildirir, başvuru konusunun gizlilik arz edip etmediği konusunda söz konusu Bakanlığın kararını alır. Enstitü, başvuru yayımlanmadan önceki herhangi bir zamanda, başvuru konusunun gizlilik arz edebileceği kanısına varırsa, bu aşamada da aynı işlem yapılır.

Gizli olmasına karar verilen patent başvurusuna başka hiçbir işlem yapılmadan (şekli inceleme de dahil olmak üzere) gizli patent verilir. Böyle bir patent için, başvuru sahibinin buluşu üzerinde serbestçe tasarrufta bulunamayacağı göz önüne alınarak, ücret (belge düzenleme ücreti, yıllık ücretler, vs.) ödeme yükümlülüğü olmadığına ilişkin düzenleme getirilmiştir. Ancak, ücret ödeme yükümlülüğü, gizliliğin kaldırılması ile tekrar başlar ve o tarihten itibaren ödenmesi gereken ücretler ödenir. Gizliliği kaldırılan bir patent, patent başvurusu olarak işlem görür ve işlemlere kaldığı yerden devam edilir.

MADDE 106- Maddede, Türkiye'de gerçekleştirilen bir buluş için gizli patent kararı verilmesi halinde, bu buluş için yabancı bir ülkede patent başvurusunda bulunulmasının ancak Milli Savunma Bakanlığı'nın izni ile gerçekleşebileceği hükmü düzenlenmiştir.

MADDE 107- Bu madde patentın mahkeme tarafından hükümsüz sayılmasına ilişkin halleri belirtmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, mahkemenin gerçek hak sahipliği gerekçesiyle açılan hükümsüzlük davaları hariç, Enstitünün nihai kararından önce karar veremeyeceği belirtilmektedir. Bunu açıkça belirtmek için de, tescil sonrasında itiraz yapılmamış olması durumunda 44 üncü maddenin üçüncü fıkrası ve itiraz yapılmış olması durumunda ise 45 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca yapılan ilandan önce hükümsüzlük talebine ilişkin karar veremeyeceği vurgulanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası, kısmi hükümsüzlük durumuna ilişkin hukuki sonuçları düzenlemektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, hükümsüzlük davası açılabilme süresine ilişkin hüküm düzenlenmiştir. Buna göre, bir patent işlemde olduğu sürece veya işlemde kalkmışsa bile patent hakkı sona erdikten (koruma süresinin bitimi veya patent sahibinin patent hakkından vazgeçmesi veya yıllık ücretin ödenmemesi) sonraki 5 yıl içinde dava açılabilir. Bu süre, patentin ileriye yönelik devam edebilecek etkisinin olacağı düşünülerek verilmiştir.

Maddenin son fıkrası uyarınca, hükümsüzlük davası, dava açıldığında patent sahibi olan kişiye açılır. Bu hüküm, patent başvurusu veya patent işlemde iken bir hak sahibi değişikliği olması durumunda, hükümsüzlük davasında davalının kim olacağını belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

MADDE 108- Bu madde hükümsüzlük kararının etkilerini düzenlemektedir.

Maddenin birinci fıkrasında hükümsüzlük kararının geçmişe etkili olduğu belirtilmiştir. Bu hükmün nedeni, hükümsüzlük durumunda, patent hakkı ile elde edilen haksız kazancın ortadan kaldırılmasıdır.

Maddenin ikinci fıkrası, patent sahibinin kötü niyetli olduğu durumlarda, hükümsüzlüğün geriye dönük etkisinin hangi durumları etkilemeyeceğini düzenlemektedir. Bu fıkranın (a) bendinde yer alan “uygulanmış kararlar” ibaresinden kastedilen, kesinleşmiş kararın rızaen veya icraen infaz edilmiş olmasıdır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, patentin hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce yapılmış ve uygulanmış bir sözleşme uyarınca ödenmiş bedelin hakkaniyet gereğince kısmen veya tamamen iade edilebileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin son fıkrası ise, patentin hükümsüzlüğüne ilişkin kesinleşmiş kararın sadece davadaki taraflara değil de herkese karşı hüküm doğuracağını vurgulamaktadır.

MADDE 109- Maddenin birinci ve ikinci fıkrasında, patent hakkının hangi durumlarda sona ereceği ve sona ermenin hukuki etkisi belirtilmektedir.

Maddenin sonraki fıkralarında, patent sahibinin patent hakkından vazgeçme hakkı, vazgeçmenin istisnaları ve kısmi vazgeçmenin patent hakkına etkisi ile ilgili hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 110- Patent hakkının patentle korunan buluşun başkaları tarafından kullanılmasını engelleyen bir tekel hakkı olması nedeniyle, hangi fiillerin bu hakka tecavüz sayılacağına ilişkin bir düzenleme yapılması gereğinden yola çıkılarak, maddede, patentin sağladığı hakka tecavüz sayılan fiiller sıralanmıştır. Burada “ticari amaçla elde bulundurma” fiilinden kastedilen, depolama dahil olmak üzere kişisel amaç dışındaki tüm elde bulundurma fiilleridir. Ayrıca, hangi şartlar altında bu konuda dava açılacağına ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Bir patent başvurusuna dayanarak da bu konuda dava açılabilir ancak henüz patent verilip verilmeyeceği ve hatta verilecek olsa bile koruma kapsamının ne olacağı bilinmeyeceğinden, tecavüzün varlığı konusunda Enstitünün nihai kararından önce bir karar verilemeyecektir. Bu nedenle, mahkeme tescil sonrasında itiraz yapılmamış olması durumunda 44 üncü maddenin üçüncü fıkrası veya itiraz yapılmış olması durumunda 45 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca yapılan ilandan önce tecavüzün varlığına dair karar verilemeyeceği belirtilmektedir.

MADDE 111- Madde usul patentleri ile ilgili haklara ilişkindir.

Maddenin birinci fıkrasında, patent konusu usulle elde edilen ürünün yeni olması veya aynı özellikleri taşıyan ürünün patentli usulle elde edilmiş olma olasılığının yüksek olmasına rağmen patent sahibinin makul çabalar sonucu bunu tespit edememiş olması durumunda, bu ürünün, patent verilmiş usulle elde edildiği kabul edilmiştir. Böyle bir durumda, ispat yükümlülüğünün, aksini savunan kişiye ait olacağı belirtilmiştir.

Maddenin son fıkrasında, aksini savunma yükümlülüğü getirilmiş olan davalının, bu durumda, üretim ve işletme sırlarını koruyabilmesine imkan sağlanmıştır.

MADDE 112- Maddede, patentin sağladığı hakkına tecavüz edilen patent sahibinin hangi taleplerle mahkemeye gideceğine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

MADDE 113- Maddede, patent sahibinin izni olmaksızın patent konusu buluş üzerinde haksız fiillerde bulunan kişilerin, bu fiiller sonucu ortaya çıkan zararı tazmin etmek zorunda kalacağına ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

MADDE 114- Maddede, patent sahibinin, uğramış olduğu zarar miktarının belirlenebilmesi için buluşun kullanılması ile ilgili belgelerin tazminat yükümlüsü tarafından mahkemeye sunulması konusunda karar verilmesini mahkemeden talep edebileceği düzenlenmiştir. Ancak, ortaya çıkabilecek sakıncalı durumların önlenmesi amacıyla, ticari sır veya benzer nitelikte değerlendirilebilecek bazı bilgi ve belgeler hariç tutulmuştur.

MADDE 115- Patentın sağladığı hakka tecavüz olması durumunda, patent sahibinin uğrayacağı zarar sadece fiili kayıpla sınırlı kalmayacak, ayrıca yoksun kalınan bir kazanç da söz konusu olacaktır. Maddede, bu yoksun kalınan kazancın ne şekilde belirleneceğine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

MADDE 116- Maddede, patentın sağladığı hakka tecavüz durumunda patent sahibinin yoksun kalacağı kazancın tespit edilmesinde, patentın ekonomik değerinin göz önünde bulundurulması miktarın arttırılabileceğine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

MADDE 117- Maddede, patentın sağladığı hakka tecavüz edenin, buluşun itibarını zarara uğratabilecek şekilde buluşu kalitesiz bir şekilde üretmiş olması veya uygun olmayan bir tarzda piyasaya sürmüş olması durumunda, hak sahibinin ayrıca bir tazminat hakkı doğacağı düzenlenmiştir.

MADDE 118- Patentın sağladığı hakka tecavüz durumunda belirlenen tazminat, patent sahibinin buluşunun kendi izni ile başkalarınınca kullanılması durumunda elde etmiş olduğu gelirden fazla ise, tazminat miktarının indirileceği maddede düzenlenmiştir.

MADDE 119- Patent sahibinin, patentın sağladığı hakka tecavüz eden tarafından piyasaya sürülen malı kullananlara karşı dava açamayacağı maddede düzenlenmiştir.

MADDE 120- Maddede, Borçlar Kanunu'na atıfta bulunularak, zaman aşımına ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

MADDE 121- Maddede, patentin sağladığı hakka tecavüz durumunda, lisans sahiplerinin dava açma şartları düzenlenmiştir.

MADDE 122- Maddede, üçüncü kişilerce açılacak menfi tespit davalarına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Üçüncü kişilerin tecavüzün mevcut olmadığı konusunda dava açabileceği ancak söz konusu üçüncü kişiye karşı bir tecavüz davası açılmış ise, böyle bir davanın açılmayacağı vurgulanmıştır.

MADDE 123- Patentın sağladığı hakkı ileri sürmeye yetkili olan kişilerin, üçüncü kişilerin tecavüz sayılabilecek fiilleri gerçekleştirdiğinin tespit ve muhafaza edilmesini mahkemeden isteyebileceği maddede düzenlenmiştir.

MADDE 124- Maddede, patentin sağladığı hakları ileri sürmeye yetkili kişilerin, patent hakkına tecavüz edecek şekilde buluşun kullanılmakta olduğunu veya kullanılması için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığını yeterli kesinlikte gösteren delilleri sunmaları şartıyla, ihtiyati tedbire karar verilmesini talep edebilecekleri hükme bağlanmıştır.

MADDE 125- Maddede, ihtiyati tedbirin kapsamına ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 126- Maddede, tespit talepleri ve ihtiyati tedbirlerle ilgili diğer hususlar için, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa atıfta bulunulmuştur.

MADDE 127- Maddede, patentin sağladığı haklara tecavüz oluşturan ürünlere ve münhasıran bunların üretiminde kullanılan araçlara, gümrüklerde hangi koşullarda el konulacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 128- Maddede, hak sahibinin talebi üzerine mahkemenin, patentin sağladığı hakka tecavüz sayılan fiillerle ilgili bilgileri isteyebileceği kişiler ve istisnai durumlar hükme bağlanmıştır.

MADDE 129- Maddede, patent hakkına tecavüz eden kişinin nasıl cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Düzenleme yapılırken Türk Ceza Kanununun ve Ceza Muhakemesi Kanununun düzenlemeleri ile uyum sağlamak amaçlanmıştır.

MADDE 130- Maddede, sınai hak uyuşmazlıklarının görüleceği mahkemelere ilişkin düzenlemeler yapılmış, görevli ve yetkili mahkemeler tanımlanmıştır.

MADDE 131- Maddede, dava sonunda verilen hükmün ilan edilmesine ilişkin koşullar belirlenmiştir.

MADDE 132- Maddede faydalı modelle korunabilir buluşlar tanımlanmıştır. Aranılan buluş basamağı kriterinin seviyesi, patentten farklı olarak, daha düşük tutulmuş, böylece küçük geliştirmelerin de faydalı modelle korunabilmesi imkanı sağlanmıştır.

MADDE 133- Maddede faydalı modelle korunamayacak buluşlar ve konular tanımlanmıştır. Faydalı modelin küçük geliştirmelerin korunmasında kullanılacağı göz önüne alınarak biyolojik, kimyasal ve eczacılıkla ilgili maddeler, bunlara ilişkin usuller ve bu usuller sonucu

elde edilen ürünlerin karmaşık buluşlar olması nedeniyle, bu tür buluşlar faydalı model koruması kapsamı dışında bırakılmıştır.

MADDE 134- Maddede faydalı model başvurusu yapılırken verilmesi gereken evrak, patentle ilgili maddeye atf yapılarak belirtilmiştir.

MADDE 135- Maddede, faydalı model başvuru unsurlarının inceleneceği ve eğer başvuru tarihi verilebilecek şartları taşıyorsa şekli inceleme yapılacağı belirtilmiştir.

MADDE 136- Maddede şekli şartlara uygun olan başvuruya faydalı model verileceği konusunda düzenleme getirilmiş ve buna ilişkin ilanın Bültende yapılacağı, fasikülün de Yönetmeliğe uygun olarak yayımlanacağı belirtilmiştir.

MADDE 137- Maddede, faydalı model verildiğine ilişkin ilandan itibaren üç ay içinde faydalı model sahibinin veya üçüncü kişilerin araştırma talep edebileceği belirtilmektedir. Böylece, daha sağlam bir belge almak isteyen faydalı model sahibi veya faydalı modelin verilmesi konusunda itirazları olan ve bu itirazları kanıtlamak isteyen üçüncü kişiler için fırsat yaratılmış olmaktadır.

MADDE 138- Maddede, düzenlenen araştırma raporuna göre, Enstitünün vermiş olduğu faydalı modelin devamına karar verileceği ya da faydalı modelin hükümsüz kılınacağı ya da kısmen devamına karar verileceği belirtilmiştir.

MADDE 139- Maddede, faydalı modelin koruma süresi on yıl olarak belirlenmiştir. Bu sürenin patentin koruma süresinden kısa olmasının nedeni, korumaya konu olan buluşların daha küçük geliştirmeler olması ve bu geliştirmelerin on yıllık süre içinde değerini yitirebilecek olmasıdır.

MADDE 140- Bu madde faydalı modelin mahkeme tarafından hükümsüz sayılmasına ilişkin halleri belirtmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, mahkemenin gerçek hak sahipliği gerekçesiyle açılan hükümsüzlük davaları hariç, Enstitünün nihai kararından önce karar veremeyeceği belirtilmektedir. Bunu açıkça belirtmek için de, 138 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca yapılan ilandan veya 58 inci madde uyarınca itiraz edilmişse 58 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yapılan ilandan önce hükümsüzlük talebine ilişkin karar veremeyeceği vurgulanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası, kısmi hükümsüzlük durumuna ilişkin hukuki sonuçları düzenlemektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, hükümsüzlük davası açılabilme süresine ilişkin hüküm düzenlenmiştir.

Maddenin son fıkrası uyarınca, hükümsüzlük davası, dava açıldığında faydalı model sahibi olan kişiye açılır. Bu hüküm, faydalı model işlemde iken bir hak sahibi değişikliği olması durumunda, hükümsüzlük davasında davalının kim olacağını belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

MADDE 141- Bu madde faydalı modele ilişkin hükümsüzlük kararının etkilerini düzenlemektedir.

Maddenin birinci fıkrasında hükümsüzlük kararının geçmişe etkili olduğu belirtilmiştir. Bu hükmün nedeni, hükümsüzlük durumunda, faydalı model hakkı ile elde edilen haksız kazancın ortadan kaldırılmasıdır.

Maddenin ikinci fıkrası, faydalı model sahibinin kötü niyetli olduğu durumlarda, hükümsüzlüğün geçmişe dönük etkisinin hangi durumları etkilemeyeceğini düzenlemektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, faydalı modelin hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce yapılmış ve uygulanmış bir sözleşme uyarınca ödenmiş bedelin hakkaniyet gereğince kısmen veya tamamen iade edilebileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin son fıkrası ise, faydalı modelin hükümsüzlüğüne ilişkin kesinleşmiş kararın sadece davadaki taraflara değil de herkese karşı hüküm doğuracağını vurgulamaktadır.

MADDE 142- Faydalı model hakkının faydalı modelle korunan buluşun başkaları tarafından kullanılmasını engelleyen bir tekel hakkı olması nedeniyle, hangi fiillerin bu hakka tecavüz sayılacağına ilişkin bir düzenleme yapılması gereğinden yola çıkılarak, maddede, faydalı modelin sağladığı hakka tecavüz sayılan fiiller sıralanmıştır. Burada “ticari amaçla elde bulundurma” fiilinden kastedilen, depolama dahil olmak üzere kişisel amaç dışındaki tüm elde bulundurma fiilleridir. Ayrıca, hangi şartlar altında bu konuda dava açılacağına ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Verilmiş bir faydalı modele dayanarak dava açılacak ancak henüz Enstitünün bu konudaki kararı kesinleşmeden tecavüzün varlığı konusunda bir karar verilemeyecektir. Buna ilişkin düzenleme de maddenin son fıkrasında yapılmıştır.

MADDE 143- Maddede, faydalı model hakkına tecavüz eden kişinin nasıl cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Düzenleme yapılırken Türk Ceza Kanununun ve Ceza Muhakemesi Kanununun düzenlemeleri ile uyum sağlamak amaçlanmıştır.

MADDE 144- Maddede, patentler için düzenlenmiş hükümlerin, aksi belirtilmedikçe veya faydalı modelin özelliği ile çelişmedikçe, faydalı modeller için de uygulanacağına ilişkin düzenleme getirilmiştir.

MADDE 145- Aynı buluş için aynı kişiye aynı başvuru tarihiyle iki farklı belge verilmesi doğru olmayacağından, verilmiş olsa bile faydalı modelin hükmünün sona ereceği maddede düzenlenmiştir.

MADDE 146- Maddede, 551 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlükten kaldırıldığı hükme bağlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Madde, hangi başvurulara hangi mevzuatın uygulanacağına ilişkin açıklama yapmak amacıyla düzenlenmiştir. Önceki mevzuata göre yapılmış başvuruların sonuçlandırılması ile ilgili araştırma, inceleme, itiraz, yayın gibi işlemler söz konusu mevzuat hükümlerine göre yürütülecek olup, bu başvurular için devir, lisans gibi tasarruf işlemleri, yıllık ücretlerin ödenmesi, hakların yeniden tesisi gibi belge verilmesi ile doğrudan ilişkili olmayan konularda ise bu Kanun hükümlerinin uygulanması amaçlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 2- Maddede, bu Kanunda belirtilen yönetmeliğin hangi sürede yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

MADDE 147- Maddede, bu Kanunun hangi tarihte yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

MADDE 148- Maddede, bu Kanunun hükümlerinin Bakanlar Kurulu tarafından yürütüleceği belirtilmiştir.